

Lietuvos Respublikos užimtumo
įstatyme nustatytų aukštą pridėtinę
vertę kuriančių kvalifikacijų ir
kompetencijų įgijimo bei paramos
verslui kurti priemonių *ex post*
vertinimas

2025

Tyrimas skirtas įvertinti Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme įteisintas dvi aktyvios darbo rinkos politikos priemonės: aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimą (APVK) ir paramą verslui kurti (PVK). Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimu siekiama nustatyti, ar šios priemonės prisidėjo prie užimtumo didinimo, skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos skatinimo. Vertinimo laikotarpis – nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. liepos 1 d.

Informacija tyrimo citavimui:

STRATA (2025). Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme nustatytų aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo bei paramos verslui kurti priemonių *ex post* vertinimas. Vyriausybės strateginės analizės centras.

Pasiūlymus, pastabas, komentarus prašome siųsti info@strata.gov.lt

Turinys

Santrumpos	4
Santrauka	5
Įvadas	8
1. Veiksmingumo kriterijus	10
1.1. Teisinis reglamentavimas	10
1.2. Metodiniai ištekliai	17
1.3. Techninės sąlygos	20
1.4. Institucinės sąlygos	22
1.5. Informacija apie Priemones ir galimybes jomis pasinaudoti	24
1.6. Rezultatai pagal tikslus	25
1.7. Priemonių tikslų aktualumas ir teisinio reguliavimo tinkamumas	27
1.8. Veiksmingumo vertinimas: apibendrinimas	29
2. Poveikio kriterijus	31
2.1. Poveikis skirtingoms asmenų grupėms	31
2.2. Poveikis socialinei aplinkai	33
2.3. Poveikis regionų plėtrai	34
2.4. Poveikio vertinimas: apibendrinimas	35
3. Rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus	37
3.1. Asmenų grupių patirtos sąnaudos įgyvendinant Priemones	37
3.2. Asmenų grupių gauta nauda įgyvendinant Priemones	38
3.3. Planuotos ir realiai patirtos Priemonių sąnaudos ir nauda	38
3.4. Rezultatyvumo (efektyvumo) vertinimas: apibendrinimas	39
1 priedas. Priemonių įgyvendinamieji teisės aktai	40

Santrumpos

ADRP – aktyvi darbo rinkos politika

AM – Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija

APVK – aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo priemonė

CPVA – Centrinė projektų valdymo agentūra

EBPO – Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija

EGADP – Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė

EIM – Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija

EK – Europos Komisija

ENIS – ekonominės naudos ir išlaidų santykis

ES – Europos Sąjunga

JDRPP – Įtraukios darbo rinkos plėtros programa

IS – informacinė sistema

MTEPI – moksliniai tyrimai, eksperimentinė plėtra ir inovacijos

MVG – mokymasis visą gyvenimą

NKL – Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“

NPP – 2021-2030 metų Nacionalinis pažangos planas

NSŠ – neformalusis suaugusiųjų švietimas

OSP – oficialiosios statistikos portalas

PM – profesinis mokymas

PVK – paramos verslui kurti priemonė

SADM – Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerija

STRATA – Vyriausybės strateginės analizės centras

ŠMSM – Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerija

UT – Užimtumo tarnyba prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos

Santrauka

Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme nustatytų aktyvios darbo rinkos politikos priemonių – aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimas (toliau – APVK) bei parama verslui kurti (toliau – PVK) (toliau kartu – Priemonės) vertinimas atliktas vadovaujantis Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika (toliau – Vertinimo metodika)¹.

Vertinimo tikslas – nustatyti, ar APVK padėjo darbo netekusiems ir užimtiems asmenims įsidarbinti ir išlikti darbo rinkoje didesnio produktyvumo ekonominės veiklos sektoriuose, turinčiuose augimo potencialą, ar PVK turėjo teigiamą poveikį asmenų, kurie susidūrė su neigiamu COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikiu, užimtumui, ir ar įgyvendinant PVK įsteigtose darbo vietose vykdoma veikla, kuri padeda įgyvendinti skaitmeninės bei žaliosios transformacijos tikslus bei skatinti žiedinę ekonomiką.

Vertinimo laikotarpis – nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. liepos 1 d.

Priemonės finansuojamos Europos Komisijos (toliau – EK) pasiūlytos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės plano „Naujos kartos Lietuva“ (toliau – NKL) lėšomis ir įgyvendinamos vykdant Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – UT) vykdomą projektą „Kryptis – Ateitis“ (toliau – Projektas). Priemonių, kurių įgyvendinimo laikotarpis baigsis 2026 m. II ketv., vertinimas atliktas taikant **veiksmingumo, poveikio ir rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus**.

Vertinimo paskirtis – APVK ir PVK *ex post* vertinimo rezultatai turėtų padėti priimti sprendimus dėl šių priemonių taikymo po 2026 m. II ketv. (pasibaigus Projektui) tikslingumo ir / ar jų koregavimo, remiantis vertinime pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis.

Atliekant Priemonių *ex post* vertinimą, **naudotasi duomenimis** iš UT informacinių sistemų (pateikė UT), oficialiosios statistikos portalo (toliau – OSP), Priemonių dalyvių² apklausų (pateikė UT) ir diskusijų grupių (angl. *focus groups*), kurias moderavo STRATA.

Vertinimo metu buvo **taikyti įvairūs duomenų surinkimo ir analizės metodai**: teisinio reguliavimo analizė, kokybinė ir kiekybinė statistinių duomenų analizė, dalyvių apklausos ir diskusijų grupės.

Diskusijų grupėse buvo nagrinėtas Priemonių veiksmingumas, jų poveikis ir rezultatyvumas, aptarti teigiami ir neigiami teisinio reguliavimo ir jo įgyvendinimo aspektai, diskusijų dalyvių nuomonės apie Priemonių įgyvendinimo poreikį pasibaigus bandomajam laikotarpiui.

Teisinio reguliavimo taikymo vertinimas

Analizuojamu laikotarpiu Priemonės buvo įgyvendinamos vykdant NKL lėšomis finansuojamą pilotinį Projektą ir išbandant nustatyto teisinio reguliavimo veikimą. Teisinis reguliavimas realiai buvo taikomas visa apimtimi, tačiau jo taikymo praktikai įtakos turėjo keli veiksniai.

APVK veiksmingumas sietinas su atitiktimi darbo rinkos poreikiams, sustiprėjusia mokymo teikėjų ir programų pasiūlos rinka ir suformuotu lektorių tinklu. Vis dėlto aiškių institucinių atsakomybių stoka, dalyvių struktūros proporcijos pagal tikslines grupes (bedarbiai ir užimtieji), skirtingas jų pasirengimo ir motyvacijos lygis, kartu su ribotais UT žmogiškaisiais ir finansiniais išteklių bei neformaliojo suaugusiųjų švietimo (toliau – NSŠ) kainodaros trūkumais mažino bendrą teigiamą efektą.

PVK atveju teisinis reguliavimas taip pat taikytas, tačiau jo veiksmingumas buvo ribotas. Užsitęsęs teisės aktų, susijusių su ĮDRPP įgyvendinimu ir NKL lėšų panaudojimu, priėmimas ir vėluojantis NKL finansavimas nulėmė

¹ Lietuvos Respublikos Vyriausybė (2021). Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 „Dėl Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6cb6bfd4b15311eba6328c92adabc234?ifwid=1fu0alkcq>

² Priemonių dalyviai - tai bedarbiai ir užimti asmenys, darbdaviai, kurie buvo sudarę trišalę sutartį su APVK dalyviais, UT klientai, kurie dalyvavo konsultacijose, suteikiant informaciją apie PVK.

maždaug metus vėlavusią PVK įgyvendinimo pradžią. Priemonės koncepcinis neapibrėžtumas (ypač dėl skirtingų skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos prioritetų interpretacijų) riboja galimybes įvertinti realų poveikį užimtumui prioritetinėse srityse, o resursams imlus paraiškų vertinimas ženkliai didino UT specialistų darbo krūvį. Pastebėtina, kad minėti prioritetai praktikoje sunkiai įgyvendinami, o steigiamos darbo vietos dažniausiai priskirtinos kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų grupei (kosmetologai, vairuotojai, fotografai ir pan.).

Numatytas įsteigti darbo vietų skaičius nebus pasiektas dėl anksčiau išvardintų konceptualių PVK trūkumų ir objektyvių priežasčių: dalis priemonėje dalyvavusių asmenų atsisakė steigti darbo vietas dėl asmeninių aplinkybių – gyvenamosios vietos pakeitimo, išvykimo į užsienį, verslo krypties pakeitimo ar atsisakymo nutraukti esamus darbo santykius. Kiti pareiškėjai susidūrė su ekonominio pobūdžio kliūtimis, kai dėl išaugusių darbo priemonių kainų jų finansiniai planai tapo sunkiai įgyvendinami arba pritrūktu nuosavų lėšų papildomoms investicijoms. Taip pat identifiкуotos administracinės kliūtys: užsitęsę įrangos įsigijimo procesai, būtinų leidimų gavimai ir nebaigti viešieji pirkimai, kurie neleido darbo vietų įsteigti nustatytu terminu. Kai kuriais atvejais darbo vietų steigimą riboja teisiniai apribojimai, pavyzdžiui, negautas sutarties vykdymo laidavimo užtikrinimas planuojant steigti daugiau nei vieną darbo vietą.

Teisinio reguliavimo veikimo vertinimas

Pagal Priemonių reglamentavimą ir jų aprašymą galima išskirti šias asmenų grupes, kurios patyrė ar galėjo patirti poveikį – tai paramos gavėjai (bedarbiai ir užimtieji) ir kiti asmenys (darbdaviai, įdarbinę paramos mokymuisi gavėjus, mokymo paslaugų teikėjai, UT darbuotojai).

Priemonių teisinis reguliavimas ir jų praktinis įgyvendinimas turėjo daugiausia teigiamą poveikį. Tikslinėms grupėms nauda pasireiškė didesnėmis galimybėmis mokytis, įgyti kvalifikaciją ar pradėti verslą, o bedarbių integracija į darbo rinką išliko aukšta³. Remiantis preliminariais rezultatais (Priemonių įgyvendinimo terminas – 2026 m. II ketv.), jau pasiektas ir viršytas APVK (produkto) rodiklis (planuotas APVK dalyvių skaičius – 15 078 asmenys⁴ palyginti su 2025 m. birželio 30 d. duomenimis – 15 166 asmenys). PVK planuotas paramą gavusių dalyvių skaičius – 1 325 gali būti nepasiektas dėl anksčiau nurodytų aplinkybių.

Kitos grupės taip pat patyrė teigiamą poveikį: darbdaviai galėjo tobulinti savo darbuotojų kompetencijas, mokymo paslaugų teikėjai sustiprino savo pozicijas rinkoje, o UT darbuotojai kėlė kvalifikaciją per vidinius ir išorinius mokymus. Socialinei aplinkai poveikis išryškėjo per užimtumo didėjimą, su verslumu susijusių įgūdžių ugdymą (konsultacijos, mokymai) ir naujų darbo vietų kūrimą, o regionuose – per darbo jėgos potencialo stiprinimą.

Kartu pasireiškė ir tam tikros neigiamos pasekmės. Ženkliai (iki 50 proc.) padidėjo UT darbuotojų darbo krūvis, o apie 40 proc. PVK paraiškų teikėjų rengiant paraiškas naudojo išorinių konsultantų paslaugomis, todėl ne visada gebėjo tinkamai argumentuoti ir apginti savo verslo idėjas. Dėl PVK priemonės vėlavimo ir ribotų duomenų rezultatyvumas buvo vertintas tik APVK dalyvavusiems bedarbiams. Rezultatyvumo vertinimas rodo, kad planuota socialinė ir ekonominė nauda buvo didesnė negu gauta realiai, nes bedarbių dalis tarp dalyvių buvo mažesnė, nei buvo tikimasi. Nepaisant to, APVK išsiskiria aukščiausiu integracijos į darbo rinką rodikliu ir didžiausiu atsiperkamumu, palyginti su kitomis paramos mokymuisi priemonėmis (pavyzdžiui, profesinis mokymas (toliau – PM), NSŠ, o tiek planuotas, tiek faktinis ekonominės naudos ir išlaidų santykis (>1) patvirtina, kad ši priemonė socialiniu ir ekonominiu požiūriu yra naudinga.

³ Integracijos į darbo rinką rodiklis – tai visų įdarbintų, įsidarbinusių ar likusių dirbti priemonės dalyvių dalis nuo visų priemonės dalyvių skaičiaus. Vertinimas atliekamas trumpu laikotarpiu – po 14 dienų, 3 ir 6 mėnesių ir ilgu laikotarpiu – po 12, 18 ir 24 mėnesių.

⁴ Pradinis APVK (produkto) rodiklis buvo suplanuotas 19 683, bet 2025 m. birželio 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtintas „Naujos kartos Lietuva“ plano keitimas, kuriuo rodiklis sumažintas iki 15 078. Prieiga per internetą: https://esinvesticijos.lt/uploads/documents/files/PDF/CID_Lt.pdf

Išvados

Priemonių teisinis reguliavimas iš esmės buvo pakankamas ir sudarė prielaidas jas įgyvendinti visa apimtimi.

Tačiau Priemonių įgyvendinimo metu išryškėjo tam tikri trūkumai. Dažni įgyvendinamųjų teisės aktų pakeitimai, sudėtingos dokumentų formos ir perteklinė administracinė našta apsunkino Priemonių įgyvendinimą bei padidino sąnaudas tiek UT, tiek paramos gavėjams. Taip pat pasigendama aiškesnio institucijų atsakomybių paskirstymo ir NSŠ kainodaros sistemos. Aiški kainodaros metodika leistų įtvirtinti finansinį darbdavių prisidėjimą prie užimtųjų mokymo ir užtikrintų racionalų valstybės lėšų naudojimą kartu išlaikant galimybę pritraukti aukščiausios kvalifikacijos lektorius.

APVK reikšmingai padidino aktyvios darbo rinkos politikos (toliau – ADRP) priemonių prieinamumą užimtiesiems ir bedarbiams bei jų įsidarbinimo galimybes ir atlyginimo augimo perspektyvas, prisidėjo prie praktinio skaitmenizacijos prioriteto įgyvendinimo, sukūrė tvirtą mokymo teikėjų rinką ir lektorių tinklą. Tačiau jos rezultatyvumą riboja dalyvių struktūra – užimtųjų ir bedarbių dalys buvo panašios, nors tikėtasi, kad dominuos bedarbiai. Nusprendus tęsti APVK įgyvendinimą po bandomojo laikotarpio, būtų tikslinga prioritetą skirti bedarbiams, kartu supaprastinant dokumentaciją, didinant dalyvių atrankos mechanizmų tinkamumą, ir sprendžiant ribotos aukštojo mokslo modulių pasiūlos problemas.

PVK įgyvendinimas vėlavo ir išryškėjo šios priemonės konceptualūs trūkumai. Nesant vieningos žaliosios, skaitmeninės transformacijos ir žiedinės ekonomikos sampratos, buvo sudėtinga užtikrinti objektyvų paraiškų vertinimą, o atmestų paraiškų gausa lėmė didelį administracinį krūvį UT darbuotojams, neracionalų turimų išteklių naudojimą ir teisinius ginčus. Atsižvelgiant į tai, PVK turėtų būti peržiūrėta arba aiškiai apibrėžiant žaliosios, skaitmeninės transformacijos ir žiedinės ekonomikos prioritetus, arba jų atsisakant kaip perteklinių. Galimos alternatyvos – perduoti PVK įgyvendinimą EIM arba keisti priemonės esmę, mažinant subsidijų dydį ir orientuojantis į smulkaus verslo rėmimą regionuose.

Priemonių veiksmingumui svarbią reikšmę turi ir finansavimo sistema. Šiuo metu didžioji lėšų dalis gaunama iš ES fondų, o nacionalinis finansavimas menkas, todėl kyla rizika dėl Priemonių įgyvendinimo tęstinumo pasibaigus ES paramos ciklui. Siekiant užtikrinti Priemonių įgyvendinimo stabilumą, būtina numatyti nuoseklų finansavimą iš valstybės biudžeto, o ES lėšas naudoti kaip papildomą šaltinį.

Svarbu pabrėžti, kad vertinimo metu identifikuotų trūkumų pašalinimui bus reikalingi tam tikri teisinės bazės ir procedūriniai pokyčiai. Tačiau teisinis reguliavimas turėtų būti keičiamas jau pasibaigus pilotiniams projektams ir orientuotas į pasirengimą įgyvendinti Priemonės valstybės biudžeto lėšomis (jeigu būtų priimtas sprendimas dėl tolesnio Priemonių įgyvendinimo).

Įvadas

Užimtumo įstatyme nustatytų ADRP priemonių – APVK ir PVK – vertinimas atliktas vadovaujantis Vertinimo metodika⁵.

Vertinimo tikslas – nustatyti, ar:

1. APVK rėmimas padėjo darbo netekusiems ir užimtiems asmenims įsidarbinti ir išlikti darbo rinkoje didesnio produktyvumo ekonominės veiklos sektoriuose, turinčiuose augimo potencialą;
2. PVK turėjo teigiamą poveikį asmenų, kurie susidūrė su neigiamu COVID–19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikiu užimtumui;
3. Įgyvendinant PVK įsteigtose darbo vietose vykdoma veikla, kuri padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus bei skatinti žiedinę ekonomiką.

Vertinimo laikotarpis – nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. liepos 1 d.

Vertinimo kriterijai ir klausimai:

1. **Veiksmingumo kriterijus:**
 - 1.1. Ar teisinis reguliavimas yra pakankamas ir aiškus Priemonėms įgyvendinti visa apimtimi?
 - 1.2. Ar parengti metodiniai išteklių (dalyvių atrankos kriterijai ir informacijos apie Priemonės teikimo įrankiai, Užimtumo įstatymo 39³ straipsnio 2 dalyje nustatytas Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas, Priemonių įgyvendinimo stebėsenai reikalingos priemonės ir kt.) Priemonėms įgyvendinti?
 - 1.3. Ar sudarytos techninės sąlygos (sukurtos reikiamos informacinės sistemos, platformos, mechanizmai ir sąsajos) Priemonėms įgyvendinti?
 - 1.4. Ar sukurtos institucinės sąlygos (paskirtos atsakingos institucijos, nustatytos jų funkcijos, paskirti išteklių, pagrįstas atsakomybės priskyrimas kelioms valstybės institucijoms ir pan.) Priemonėms įgyvendinti?
 - 1.5. Ar sudarytos sąlygos ir pasirinkti geriausi būdai UT registruotiems bedarbiams ir užimtiems asmenims, darbdaviams, mokymo teikėjams (toliau – asmenų grupės) gauti informaciją apie Priemonių įgyvendinimą ir galimybes jomis pasinaudoti?
 - 1.6. Ar įgyvendinant Priemonės buvo pasiekti tikslai, susiję su užimtumo rėmimo priemonių apimties ir įvairovės didinimu, skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos skatinimu?
 - 1.7. Ar Užimtumo įstatyme nustatytam Priemonių įgyvendinimo teisiniam reguliavimui išskirti tikslai vis dar aktualūs ir galiojantis teisinis reguliavimas vis dar tinkamas siekiant nustatytų tikslų?
2. **Poveikio kriterijus:**
 - 2.1. Kokioms asmenų grupėms kokį poveikį turėjo Užimtumo įstatyme nustatytas Priemonių įgyvendinimo teisinis reguliavimas?
 - 2.2. Ar vertinamas Priemonių įgyvendinimo teisinis reguliavimas ir praktinis Priemonių įgyvendinimas turėjo įtakos socialinei aplinkai? Jei taip, kokio masto ta įtaka ir kaip ji pasireiškė?
 - 2.3. Ar vertinamas Priemonių įgyvendinimo teisinis reguliavimas ir praktinis Priemonių įgyvendinimas turėjo įtakos regionų plėtrai? Jei taip, kokio masto ta įtaka ir kaip ji pasireiškė?
3. **Rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus:**
 - 3.1. Kokios asmenų grupės kokių sąnaudų patyrė taikant Užimtumo įstatyme nustatytą Priemonių įgyvendinimo teisinį reguliavimą?
 - 3.2. Kokios asmenų grupės kokią naudą gavo taikant Užimtumo įstatyme nustatytą Priemonių įgyvendinimo teisinį reguliavimą?

⁵ Vyriausybė (2021). Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 308 „Dėl Galiojančio teisinio reguliavimo poveikio *ex post* vertinimo metodikos ir ataskaitos formos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/6cb6bfd4b15311eba6328c92adabc234?ifwid=1fu0alkc9>

- 3.3. Ar planuojant Priemonės numatytos jų įgyvendinimo sąnaudos ir nauda atitiko realiai patirtas sąnaudas ir gautą naudą?

Vertinimo metodai:

1. Teisinio reguliavimo analizė;
2. Kokybinė ir kiekybinė statistinių duomenų analizė;
3. Priemonių dalyvių apklausos;
4. Diskusijų grupės (angl. *focus groups*).

Vertinimui naudojami duomenys, surinkti iš:

1. OSP;
2. Priemonių dalyvių apklausų (dalyvių ir juos įdarbinusių darbdavių apklausas įgyvendino ir rezultatus susistemino UT). UT vykdo standartizuotas visų įgyvendinamų ADRP priemonių dalyvių apklausas, kurių tikslas – įvertinti klientų patirtį, naudojantis UT paslaugomis, konsultantų darbo kokybę ir paslaugų atitikimą klientų lūkesčiams. Be to, apklausų rezultatai leidžia įvertinti klientų požiūrį dėl mokymo programų kokybės ir įgytų žinių pritaikomumą praktikoje. Klausimai yra uždaro tipo ir vertinami 1–5 balų skalėje. Pažymėtina, rodikliai skaičiuojami tik pagal atsakiusiųjų duomenis, todėl jie labiau atspindi aktyvesnių respondentų nuomonę. *Ex post* vertinime naudoti šių apklausų rezultatai:
 - Darbdavių, sudariusių trišales sutartis su APVK dalyviais, už laikotarpį nuo 2024 m. balandžio 3 d. iki 2025 m. kovo 31 d. Klausimynas išsiųstas 307 respondentams, iš jų atsakė 16.
 - APVK dalyvių (bedarbių ir užimtųjų) už laikotarpį nuo 2024 m. balandžio 3 d. iki 2025 m. kovo 31 d. Klausimynas išsiųstas 2 669 respondentams, iš jų atsakė 1 049.
 - Klientų, konsultuotų dėl PVK, už laikotarpį nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2025 m. kovo 31 d. Klausimynas išsiųstas 3 891 respondentui, iš jų atsakė 1 374;
3. UT informacinės sistemos (informaciją pagal poreikį susistemino ir pateikė UT);
4. Diskusijų grupių (angl. *focus groups*) – STRATA parengė diskusijų grupių metodiką, moderavo diskusijas ir apibendrino jų rezultatus. 2025 m. birželio mėnesį organizuotos 3 fokus grupių diskusijos su suinteresuotų grupių ir socialinių ekonominių partnerių atstovais: mokymo teikėjais, darbdaviais, pasinaudojusiais APVK priemone, ir kitų suinteresuotų šalių (pavyzdžiui, „Investuok Lietuvoje“) atstovais. Taip pat surengtos 5 fokus grupių diskusijos su SADM atstovais, atsakingais už susijusiais su Priemonių projektavimą ir įgyvendinimą, UT vadovybe ir darbuotojais, atsakingais už Priemonių administravimą, taip pat atskirai – su kiekvienos priemonės įgyvendintojais. Diskusijų grupėse buvo nagrinėtas Priemonių veiksmingumas, jų poveikis ir rezultatyvumas, pastebėti teigiami ir neigiami aspektai, diskusijų dalyvių nuomonės dėl Priemonių įgyvendinimo pasibaigus bandomajam laikotarpiui.

Vertinimo paskirtis – APVK ir PVK *ex post* vertinimo rezultatai turėtų padėti priimti sprendimus dėl šių priemonių taikymo po 2026 m. II ketv. (pasibaigus Projektui) tikslingumo ir / ar jų koregavimo, remiantis vertinime pateiktomis išvadomis ir rekomendacijomis.

1. Veiksmingumo kriterijus

1.1. Teisinis reglamentavimas

Priemonės ir jų įgyvendinimą reglamentuojantys dokumentai yra suskirstyti į tris pagrindines kategorijas: strateginius dokumentus, įstatymą ir įgyvendinamuosius teisės aktus (1 pav.). Toliau analizuojama pagal kiekvieną rūšį atskirai.

1 pav. Strateginių dokumentų ir teisės aktų, reglamentuojančių Priemonės, schema

Strateginiai dokumentai	NKL, ES Taryba, 2021 m. Numatyta didinti užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovę, prisidedant prie skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų įgyvendinimo ir žiedinės ekonomikos skatinimo. Šiam tikslui numatytos dvi naujos ADRP priemonės: ▪ Kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimas ▪ Verslumo skatinimas
	2021–2030 m. Nacionalinis pažangos planas (toliau – NPP), Vyriausybė, 2020 m. 2.3. Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą
	2021–2030 m. Įtraukios darbo rinkos plėtros programa (toliau – ĮDRPP), Vyriausybė, 2021 m. Įtvirtinti susiję uždaviniai, apibrėžtos finansinės projekcijos, pažangos priemonių rinkinys ir priemonių įgyvendinimo rodikliai 2030 m.
	2021–2030 m. ĮDRPP pažangos priemonės aprašas, Vyriausybė, 2022 m. Nustatyti siektini Priemonių rezultatai (iki 2030 m.), finansavimo šaltiniai ir lėšų suma, veiklų įgyvendinimo terminai
Įstatymas	Užimtumo įstatymas (pakeitimai), Seimas, 2022 m. ▪ Įteisintos dvi naujos ADRP priemonės: APVK ir PVK ▪ Numatyta, kad APVK priemone gali naudotis bedarbiai ir užimti asmenys ▪ Išplėstas mokymosi programų ir modulių pasirinkimas (įtraukiant ir aukštojo mokslo modulius) ▪ Nustatytos PVK subsidijos mokėjimo sąlygos ▪ Atsakingos institucijos įpareigos priimti įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus
Įgyvendinamieji teisės aktai	Nutarimas dėl įgaliojimų suteikimo, Vyriausybė, 2022 m. ▪ Įgaliojo SADM kartu su AM ir EIM nustatyti metinius PVK prioritetus
	Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašas, SADM, 2022 m. ▪ Nustatytos Priemonių įgyvendinimo sąlygos ir tvarka, patvirtintos tipinės dokumentų formos
	ADRP priemonių taikymo tvarkos aprašas, UT, 2022 m. ▪ Nustato visų ADRP priemonių įgyvendinimo sąlygas ir tvarką, asmenų atrankos kriterijus ▪ Aprašas papildytas Priemonių organizavimo tvarka
	APVK
	Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas, UT, 2022 m. ▪ Atnaujintas APVK sąrašas, kuriame išskirtos kvalifikacijos ir kompetencijos, svarbios skaitmenizacijos įgūdžiams ugdyti
	PM teikėjų sąrašas, SADM, 2022 m. ▪ Patvirtinta nauja PM teikėjų ir mokymo programų sąrašo sudarymo tvarka ▪ Nustatyta mokymo paslaugų teikėjų ir mokymo programų įtraukimo į sąrašą ir išbraukimo iš sąrašo tvarka
	PVK
	Metiniai PVK teikimo prioritetai, padedantys įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką, ir (ar) mažinti COVID-19 (koronaviruso infekcijos) poveikį, SADM, EIM, AM, 2022 m., 2023 m., 2024 m., 2025 m. ▪ Patvirtinti detalūs metiniai PVK teikimo prioritetai ▪ Pradedant 2024 m., sutrumpintas bendrųjų prioritetų sąrašas (neliko prioriteto, susijusio su COVID-19 poveikiu)

Strateginiai dokumentai

NKL⁶ apibrėžė strategines struktūrinių reformų kryptis 2021–2026 m., finansuojamas Europos Komisijos pasiūlytos Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (toliau – EGADP)⁷ lėšomis. Viena iš numatytų ekonominei ir socialinei plėtrai reformų – „Į klientą orientuotas užimtumo rėmimas“ – skirta mažinti struktūrinį nedarbą, plėsti užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovę, kartu prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės transformacijos bei žiedinės ekonomikos plėtros. Reforma suderinta su NPP⁸ 2.3 uždaviniu „Didinti darbo ieškančių asmenų įsidarbinimo galimybes ir užimtumo rėmimo sistemos veiksmingumą ir efektyvumą“. Reformos tikslas – didinti užimtumą ir užtikrinti tvarią asmenų integraciją į darbo rinką, keičiant UT veiklos organizavimo modelį ir didinant ADRP priemonių prieinamumą šaliai atsigaunant po pandemijos. Įgyvendinant reformą, gyventojams siekiama sudaryti galimybes įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ar kompetencijas ir skatinti jų verslumą kuriant naujas darbo vietas, kurios prisidėtų prie skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos skatinimo.

Reformos tikslas atitinka 2020 m. ES Tarybos rekomendaciją Lietuvoje didinti ADRP priemonių finansavimą bei aprėptį ir skatinti gerinti įgūdžius, o taip pat Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (toliau – EBPO) rekomendaciją didinti investicijas į ADRP priemones, ypatingą dėmesį skiriant mokymui.

Reformą įgyvendinti planuota dviem kryptimis:

1. UT veiklos procesų optimizavimas ir tobulinimas, užtikrinantis sistemingą orientavimąsi į klientą;
2. **Užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovės didinimas**, prisidedant prie skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų siekimo ir žiedinės ekonomikos skatinimo.

Įgyvendinant reformos antrąją kryptį, NKL pasiūlytos dvi naujos priemonės, kurios papildytų taikomų ADRP priemonių (paramos mokymuisi ir paramos darbo vietoms steigti) sąrašą:

- **APVK** – suteikia galimybę darbo ieškantiems asmenims (bedarbiams / užimtiems asmenims) mokytis ir įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas pagal profesinio mokymo programas ir jų modulius, NSŠ programas, tarp jų – ir aukštojo mokslo modulius. Kvalifikacijos ir kompetencijos priskiriamos kuriančioms aukštą pridėtinę vertę, jeigu atliepia globalias tendencijas, tokias kaip darbų automatizavimas, skaitmenizacija, žaliasis kursas ir žiedinė ekonomika.
- **PVK** – sudaro sąlygas efektyviau teikti paramą darbuotojams ir savarankiškai dirbusiems šalies gyventojams, kuriuos paveikė veiklos pokyčiai įmonėse, vykdomų veiklų nutraukimas dėl pandemijos sukeltos krizinės situacijos. Tai verslumo skatinimo priemonė skirta finansuoti nuosavo verslo ir naujų darbo vietų, kurios padės įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos tikslus, kūrimą.

APVK ir PVK palyginimas su jau taikomomis ADRP priemonėmis (1 lentelė) rodo, kad jos įtraukia naują turinį ir tikslines grupes. Tokiu būdu galima daryti išvadą, kad Priemonės išplečia užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovę.

1 lentelė. APVK ir PVK naujovės palyginti su taikomomis ADRP priemonėmis

Priemonė	Naujovės (palyginti su taikomomis ADRP)
APVK	1. Sudaro sąlygas įgyti kvalifikacijas ir kompetencijas pagal aukštojo mokslo modulius 2. Atveria platesnes galimybes užimtiems asmenims mokytis ir įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas (tokia priemonė iki šiol nebuvo finansuojama)
PVK	1. Steigiamos darbo vietos turi prisidėti prie skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų įgyvendinimo bei žiedinės ekonomikos skatinimo. Naują verslą kuriantys asmenys subsidiją galėtų naudoti darbo

⁶ ES Taryba (2021). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“. Prieiga per internetą: <https://esinvesticijos.lt/dokumentai/ekonomikos-gaivinimo-ir-atsparumo-didinimo-planas-naujos-kartos-lietuva>

⁷ Angl. *Recovery and Resilience Facility* (RRF)

⁸ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2020 m. rugsėjo 9 d. nutarimas Nr. 998 „Dėl 2021–2030 metų Nacionalinio pažangos plano patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimasx.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/c1259440f7dd11eab72ddb4a109da1b5/asr>

	priemonėms įsigyti, montuoti, pritaikyti ir patalpoms, reikalingoms darbo vietai įrengti, remontuoti ar pritaikyti
2.	Organizuojant priemonę, turi būti atsižvelgiama į regionų ir sektorių poreikius , didesnį dėmesį skiriant labiau pandemijos paveiktoms teritorijoms ir sektoriams (nuo 2023 m. ši nuostata tapo neaktualia)

Šaltinis: STRATA

NKL pagrindinis dėmesys skirtam dviejų naujų priemonių poreikiui pagrįsti, jų taikymui ir veikimo principams apibrėžti. Tuo tarpu ĮDRPP⁹ ir jos aprašas¹⁰ iš esmės pakartoja Priemonių nuostatas, apibrėžtas NKL, tačiau tuo neapsiriboja, nes apima visas ADRP priemones – tiek naujai pasiūlytas, tiek jau taikomas (parama mokymuisi, parama judumui, remiamasis įdarbinimas ir parama darbo vietoms steigti).

Žemiau pateikti papildomi su Priemonių taikymu ir jų įgyvendinimu susiję aspektai, kuriuos nustato NKL ir ĮDRPP:

APVK	Aukštą pridėtinę vertę kuriančios kvalifikacijos ir kompetencijos ir jas įgyti padedančios mokymo programos kūrimas yra neatsiejamas nuo mokymosi visą gyvenimą (toliau – MVG) sistemos. Todėl planuota, kad atnaujintas PM ir aukštojo mokslo turinys (neformalusis PM ar atskiri jo moduliai, aukštųjų mokyklų teikiami moduliai ar NSŠ programos) bus prieinamas MVG sistemoje. Kartu numatyta sukurti aukštą pridėtinę vertę teikiančių kompetencijų nustatymo ir atitinkamų programų identifikavimo mechanizmą. Sukūrus vieno langelio principu veikiančią MVG sistemos modelį, būtų įdiegta „asmeninė mokymosi sąskaita“, leisianti savarankiškai rasti informaciją apie mokymosi galimybes ir registruotis į mokymo programas. NKL buvo numatyta, kad APVK pradės veikti dar iki vieno langelio principu veikiančio MVG sistemos modelio sukūrimo, kuris leistų supaprastinti šios priemonės įgyvendinimo mechanizmą ir sumažinti UT tenkančią darbų apimtį.
PVK	Verslą kurti numatantiems asmenims planuota teikti papildomas paslaugas – organizuoti pažintinius seminarus apie žiedinę ekonomiką, žaliąjį kursą ir įvairius kitus mokymus, padėsiančius stiprinti verslumo įgūdžius ir kompetencijas. Siekiant užtikrinti naujai įkurto verslo tvarumą, po verslo įsteigimo dar metus buvo numatyta padėti palaikyti verslą teikiant individualias konsultacijas verslo finansavimo, partnerių paieškos, mokesčių, verslo, teisės, rinkodaros, finansų, personalo valdymo, verslo tobulinimo ir vystymo klausimais. Siekiant užtikrinti, kad UT turėtų reikiamų pajėgumų įgyvendinti naujas priemones, sudaryta papildomas kompetencijas turinti darbuotojų grupė, atsakinga už paraiškų vertinimą, verslą ketinančių steigti paraiškų teikėjų konsultavimą ir mokymų organizavimą. Numatytas reikalavimas naujai įsteigtą darbo vietą išlaikyti nustatytą laikotarpį (36 mėn.), kitu atveju parama turės būti grąžinta, grąžinamos subsidijos dydis priklauso nuo laikotarpio, kiek laiko ji buvo įsteigta. Atliekant priemonės poveikio vertinimą, vertinama kokia dalis darbo vietų, kurioms buvo mokėta subsidija, išlieka nepanaikintos po 36 mėn. (trumpalaikis vertinimas) arba po 48 mėn. (ilgalaikis vertinimas) nuo darbo vietų įsteigimo dienos.
APVK ir PVK	Tikimasi, kad Priemonių dalyviai prisidės prie skaitmenizacijos ir žaliojo kurso tikslų įgyvendinimo, tačiau jų taikymo sritys nėra vienareikšmiškai apibrėžtos ir yra gana laisvai interpretuojamos. Pavyzdžiui, šalia standartinių nuorodų į skaitmenizaciją, žaliąjį kursą ir žiedinę ekonomiką kai kuriais atvejais įtraukiami tokie papildomi aspektai kaip globalizacija, darbų automatizavimas, robotizacija, inžinerinė pramonė, su pramonės skaitmeninimo platformos „Pramonė 4.0“ įgyvendinimu susiję iššūkiai ir pan. Priemonės bus įgyvendinamos pilotinių projektų forma nuo 2022 m. II ketv. iki 2026 m. II ketv. Atlikus pilotinių projektų poveikio <i>ex post</i> vertinimą, bus svarstoma dėl Priemonių tolimesnio įgyvendinimo. Per 2022 m. I ketv. planuota parengti Priemonių veiklas reglamentuojančius teisės aktus, kuriuose būtų numatytos dalyvavimo naujose priemonėse sąlygos ir tvarka, apibrėžtos tikslinės grupės, atrankos, vertinimo ir paramos intensyvumo kriterijai, paramos susigrąžinimo kriterijai.

⁹ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimas Nr. 929 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2333b21043831ec992fe4cdfceb5666>

¹⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. gegužės 17 d. įsakymas Nr. A1-350 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-001-02-03-02 „Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą“ aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/63a1c0c0d5d811ec8d9390588bf2de65/asr>

ĮDRPP aprašu¹¹ Vyriausybė patvirtino Priemonėms įgyvendinti skirtas EGADP ir valstybės biudžeto lėšas, Priemonių įgyvendinimo terminus ir rodiklius (2 lentelė).

2 lentelė. Priemonių įgyvendinimo terminai, finansavimas ir rodikliai

Veikla	Veiklos įgyvendinimo terminas	Finansavimo suma ir šaltinis	Rodikliai ir jų siektinos reikšmės
1. Užimtumo rėmimo sistemą reglamentuojančių teisės aktų pakeitimų, susijusių su Priemonių įgyvendinimu, parengimas ir patvirtinimas	2022 m. II ketv.	netaikoma	netaikoma
2. Kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo priemonė (t. y. APVK)	2026 m. II ketv.	80 956 662 (EGADP lėšos)	Rezultato: dalyvių, įgijusių aukštą pridėtinę vertę kuriančią kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas, dalis – 90 proc. Produkto: bandomojo projekto, skirto finansuoti mokymams, kvalifikacijai ir (arba) kompetencijoms įgyti, užbaigimas, paramą gavusių dalyvių skaičius – 15 078 ¹² asmenų
3. Verslumo skatinimo priemonė (t. y. PVK)	2026 m. II ketv.	20 739 389 (EGADP lėšos) 4 355 272 (Valstybės biudžeto lėšos)	Rezultato: sėkmingai veikiančių subsidijos darbo vietai kurti gavėjų dalis – 80 proc. Produkto: bandomojo projekto verslumui skatinti užbaigimas, paramą gavusių dalyvių skaičius – 1 325 asmenų

Šaltinis: STRATA pagal ĮDRPP aprašą

Strateginiuose dokumentuose numatytos Priemonės sukurtos jas įteisinant Užimtumo įstatyme ir jų taikymą reglamentuojant įgyvendinamuosiuose teisės aktuose.

Užimtumo įstatymas

Užimtumo įstatymas – pagrindinis teisės aktas, reglamentuojantis ADRP priemonių įgyvendinimą. Vyriausybei patvirtinus ĮDRPP (2021 m.) ir jos aprašą (2022 m.), įstatyme buvo įteisintos dvi naujos ADRP priemonės: APVK ir PVK. Abiejų naujų priemonių įgyvendinimui svarbios Užimtumo įstatymo pataisos įsigaliojo 2022 m. liepos 1 d. Jos sudarė teisinį pagrindą įgyvendinti naujas strateginiuose dokumentuose numatytas ADRP priemones ir todėl kilo poreikis peržiūrėti galiojantį arba parengti naują teisinį reguliavimą, reikalingą Priemonėms įgyvendinti.

¹¹ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. gegužės 17 d. įsakymas Nr. A1-350 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-001-02-03-02 „Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą“ aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/63a1c0c0d5d811ec8d9390588bf2de65/asr>

¹² Pradinis APVK (produkto) rodiklis buvo suplanuotas 19 683, bet 2025 m. birželio 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtintas „Naujos kartos Lietuva“ plano keitimas, kuriuo rodiklis sumažintas iki 15 078. Prieiga per internetą: https://esinvesticijos.lt/uploads/documents/files/PDF/CID_lt.pdf

Svarbiausi Užimtumo įstatymo straipsnių pakeitimai ir įstatymo papildymai naujais straipsniais¹³, tiesiogiai susiję su *ex post* vertinimo dalyku, pateikti 3 lentelėje. Palyginti su *ex post* vertinimo plane¹⁴ numatytu vertinimo dalyku, į vertintinų straipsnių sąrašą papildomai įtrauktas 36 str., išplėtęs paramos mokymuisi priemonių rinkinį.

3 lentelė. Svarbiausi Užimtumo įstatymo straipsnių pakeitimai ir įstatymo papildymai, susiję su Priemonių įteisinimu (2022 m.)

Svarbiausi Užimtumo įstatymo pakeitimai ir papildymai	Pakeitimų ir papildymų turinys (esminės nuostatos)	Ar straipsnis įtrauktas į <i>ex-post</i> vertinimo planą
36 str. Parama mokymuisi (straipsnio pakeitimas)	Įteisintos dvi naujos paramos mokymuisi priemonės: 1) NSŠ, 2) APVK.	Ne
37 str. Profesinis mokymas (straipsnio pakeitimas)	Numatyta užimtų asmenų, kuriems dėl įmonės reorganizavimo, restruktūrizavimo, modernizavimo būtina tobulinti ar įgyti kvalifikaciją ir kompetencijas, siuntimo mokytis pagal formaliojo ir neformaliojo PM programas tvarka ir sąlygos.	Taip
38 str. Įdarbinimas pagal pameistrystės darbo sutartį	Asmenys, dalyvaujantys PM arba NSŠ, gali būti įdarbinami pagal pameistrystės darbo sutartį.	Taip
39 ² str. Neformalusis suaugusiųjų švietimas (įstatymo papildymas nauju straipsniu)	Apibrėžiamos sąlygos, kai NSŠ priemonė gali būti panaudota bedarbio kvalifikacijai tobulinti ar kompetencijai įgyti.	Taip
39 ³ str. Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimas (įstatymo papildymas nauju straipsniu)	Apibrėžtos sąlygos, kaip bedarbiai ir užimti asmenys gali įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas, dalyvaudami PM ir NSŠ. Nustatyti principai, kuriais remiantis sudaromas Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas.	Taip
44 str. Parama darbo vietoms steigti (straipsnio pakeitimas)	Į paramos formų sąrašą vietoj savarankiško užimtumo rėmimo įrašyta parama verslui kurti	Taip
47 str. Parama verslui kurti (straipsnio pakeitimas)	Nustatytos sąlygos, kada mokama subsidija verslui kurti (darbo vietai ar vietoms steigti).	Taip

Šaltinis: STRATA pagal Užimtumo įstatymą ir *ex post* vertinimo planą

Anksčiau pateikta strateginių dokumentų analizė atskleidė, kad juose ne iki galo aiškiai apibrėžta, kuriose srityse, kuriuose ekonomikos sektoriuose gali būti teikiama parama bedarbiams ir užimtiems asmenims pagal dvi naujas ADRP priemonės. Užimtumo įstatymo pakeitimai šio klausimo nesureguliuojo: 47 str. nurodo, kad PVK teikiama tada, kai ji padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žalosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikį, t. y. iš esmės atitinka NKL ir ĮDRPP nuostatas dėl dviejų naujų ADRP įgyvendinimo. Tuo tarpu 39³ str., reglamentuojantis APVK, paramos teikimą sieja su visai kitais parametrais. Šiuo atveju įstatymas nustato, kad į tokių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašą įtraukiamos kvalifikacijos ir kompetencijos, susijusios su investavimu į mokslinius tyrimus, eksperimentinę plėtrą ir inovacijas ir su Vyriausybės nustatytomis prioritetinėmis Lietuvos mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų (toliau – MTEPI) raidos kryptimis.

Taigi, vienu atveju vadovaujamosi ES prioritetais, kitu atveju – nacionaliniais Lietuvos prioritetais. Skirtingi prioritetai taikomi skirtingoms ADRP priemonėms, apsunkina nuoseklios darbo rinkos politikos formavimą ir įgyvendinimą. Tobulinant ADRP priemonės ir jų įgyvendinimą, svarstyti, ar nevertėtų susikoncentruoti į

¹³ Lietuvos Respublikos Seimas (2022). Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymo 1, 12, 16, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39¹, 40, 44, 46, 47, 48, 48¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39², 39³ ir 48² straipsniais įstatymas. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2ee59da0e1ab11ec8d9390588bf2de65>

¹⁴ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2025 m. sausio 10 d. įsakymas Nr. A1-16 "Dėl Lietuvos Respublikos užimtumo įstatyme nustatytų aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimo bei paramos verslui kurti priemonių *ex post* vertinimo plano patvirtinimo". Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/ae053d86cf5a11efa5ddd96c482819f5>

nacionalinių tikslų įgyvendinimą, tam pasitelkiant visas prieinamas nacionalinės politikos priemones. Tuo labiau, kad diskusijų grupių dalyviai yra išreiškę abejonių dėl galimybių racionaliai taikyti ES prioritetus PVK priemonei.

Pastebėtina, kad nors APVK Užimtumo įstatyme įvardyta kaip atskira ir savarankiška paramos mokymuisi priemonė, ji iš dalies persidengia su kitomis 36 str. išvardintomis priemonėmis ir gali būti įgyvendinama jų pagalba. Pavyzdžiui, kai PM ir NSŠ programos ar jų moduliai leidžia įgyti kvalifikacijas ar kompetencijas, įtrauktas į Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“, patvirtintą Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašą¹⁵.

Ex post vertinimo laikotarpiu priimti Užimtumo įstatymo pakeitimai (dėl stipendijos mokėjimo sąlygų ir kt.), neturėjo esminės įtakos Priemonių įgyvendinimui.

Igyvendinamieji teisės aktai

Užimtumo įstatymas, priimtas 2016 m., buvo ne kartą keičiamas. Nuo jo priėmimo iki *ex post* vertinimo laikotarpio pradžios (2022 m. liepos 1 d.) taip pat priimta nemažai (20) įstatymo įgyvendinamųjų teisės aktų, kurių tam tikros nuostatos iš dalies taikomos APVK ir PVK priemonėms įgyvendinti. Šiame *ex post* vertinime atskaitos tašku, vertinant Priemonių teisinį reguliavimą, laikomi 2022 m. gegužės 19 d. priimti Užimtumo įstatymo pakeitimai ir papildymai, įteisinę APVK ir PVK¹⁶. Iki šios datos patvirtinti dokumentai nebuvo analizuojami.

Užimtumo įstatyme¹⁷ numatyta, kad Vyriausybė, socialinės apsaugos ir darbo ministras, ekonomikos ir inovacijų ministras, aplinkos ministras ir UT direktorius iki 2022 m. birželio 30 d. įpareigojami priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus.

Priimtų įgyvendinamųjų teisės aktų, kurie analizuojami šiame *ex post* vertinime, sąrašas apima 12 teisės aktų (1 priedas). Keturi iš jų (1 priedo Nr. 1–4) priimti laiku, kitų penkių priėmimas vėlavo nuo kelių dienų iki kiek daugiau nei mėnesio. Tačiau atliekant *ex post* vertinimą nebuvo nustatyta, kad toks vėlavimas turėjo kokios nors žymesnės neigiamos įtakos numatytų priemonių įgyvendinimui ir potencialiems paramos gavėjams. Vienintelis galimas neigiamas poveikis yra tas, kad UT darbuotojams sutrumpėjo pasirengimo Priemonėms įgyvendinti laikas. Pastebėtina, kad įsakymai dėl PVK prioritetų buvo atnaujinami kasmet (1 priedo Nr. 9–12).

Tuo pačiu reiktų atkreipti dėmesį, kad neigiamą įtaką pasirengimui įgyvendinti Priemonės padarė užsitęsęs kai kurių kitų teisės aktų projektų, susijusių su JDRPP įgyvendinimu ir NKL lėšų panaudojimu, rengimo, derinimo ir priėmimo procesas. APVK atveju priimtas sprendimas šią priemonę pradiniam etape finansuoti iš valstybės biudžeto nelaukiant NLK lėšų, leido kompensuoti vėlavimą. Tuo tarpu PVK įgyvendinimas pradėtas tik gavus NLK finansavimą ir tai sąlygojo vienerių metų vėlavimą.

Grįžtant prie paramos teikimo prioritetų, kurie detalizuojami įgyvendinamuosiuose teisės aktuose, reikėtų pastebėti, kad Aukštos pridėtinės vertės kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas¹⁸ analizuojamu laikotarpiu buvo tikslinamas du kartus, bet išliko sąlyginai stabilus. Vienintelis esmingesnis pakeitimas – naujos redakcijos Aukštos pridėtinės vertės kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašė išskirtos tos kvalifikacijos ir kompetencijos, kurias įgyjant ugdomi skaitmenizacijos įgūdžiai¹⁹.

¹⁵ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 5 d. įsakymas Nr. V-245 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymo Nr. V-438 „Dėl Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (nauja redakcija). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/502a08c016e411edb4cae1b158f98ea5>

¹⁶ Seimas (2022). Užimtumo įstatymo 1, 12, 16, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39¹, 40, 44, 46, 47, 48, 48¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 392, 393 ir 482 straipsniais įstatymas. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2ee59da0e1ab11ec8d9390588bf2de65>

¹⁷ Ten pat

¹⁸ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 5 d. įsakymas Nr. V-245 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymo Nr. V-438 „Dėl Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (2022 m. rugpjūčio 5 d. redakcija). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/502a08c016e411edb4cae1b158f98ea5>

¹⁹ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. rugsėjo 21 d. įsakymas Nr. V-294 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymo Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (nauja redakcija). Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/988b72b0398611edbc04912defe897d1>

Kadangi Lietuvoje nėra teisės akto ar metodikos, kuri apibrėžtų ekonomines veiklas, orientuotas į skaitmeninę ir žaliąją transformaciją bei žiedinę ekonomiką, šis neapibrėžtumas atsispindėjo ir PVK paramos teikimo prioritetuose. Kasmet atnaujinamiems prioritetams trūko aiškos krypties: 2022 m. ir 2023 m. skaitmeninės transformacijos srityje buvo bandoma pateikti kuo išsamesnį paramai tinkamų skaitmeninių sprendimų ir technologijų sąrašą, o nustatyti reikalavimai žaliosios transformacijos ir žiedinės ekonomikos srityje grindžiami ne konkrečių technologijų, o tam tikrų principų ir privalomų sąlygų sąrašu²⁰. Pradedant 2024 m., nebeliko su COVID-19 ligos poveikiu susijusios paramos verslui kurti, tačiau paramos gavėjams nustatyti nauji apribojimai, susiję su jų statusu ir kt.

Atlikta analizė leidžia daryti išvadą, kad ir toliau išlieka neaiškumų dėl PVK koncepcijos ir praktinio nustatytų prioritetų (skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų įgyvendinimo bei žiedinės ekonomikos skatinimo) įgyvendinimo. Tai patvirtina ir diskusijų dalyvių nuomonės, pavyzdžiui, dėl bandymų paramai gauti teikiamose paraiškose nurodytas planuojamas vykdyti veiklas dirbtinai „pritempti“ prie nustatytų prioritetų. Todėl tęsiant PVK įgyvendinimą, reikėtų įvertinti prioritetų reikšmingumą, aprašymo detalumą, praktines, o ne teorines jų pritaikymo ketinant vykdyti planuojamą veiklą galimybes ir jų kasmetinio atnaujinimo poreikį.

Kaip pastebėjo diskusijų grupių dalyviai, dažni įgyvendinamųjų teisės aktų pakeitimai ir sudėtinga dokumentacija sukelia papildomą administracinę ir prisitaikymo naštą APVK ir PVK dalyviams, mokymų teikėjams, konsultantams ir kitiems UT darbuotojams. Tokie pokyčiai sukuria neigiamą grandininę reakciją, apsunkinančią Priemonių įgyvendinimą: komplikuojama informacijos sklaida, apkraunamas UT skambučių centras, didėja administracinė našta UT konsultantams ir mokymo paslaugų teikėjams, dažniau tenka pakartotinai pildyti dokumentus, auga klaidų, nesutarimų su klientais ir skundų skaičius. Dėl šių priežasčių nukenčia tiesioginiai naudos gavėjai – esami ir būsimi APVK ir PVK dalyviai.

Įvertinus turimą informaciją (įgyvendinamųjų teisės aktų turinį, diskusijų grupių dalyvių atsiliepimus, Priemonių įgyvendinimo praktiką), galima daryti išvadą, kad teisinis APVK ir PVK reguliavimas buvo pakankamas. Kita vertus, nustatyti tam tikri reguliavimo trūkumai:

- nepateisinamai dažnas kai kurių įgyvendinamųjų teisės aktų keitimas,
- pernelyg sudėtingos kai kurių dokumentų formos,
- nepagrįsta administracinė ir kita prisitaikymo našta, kylanti iš neracionalaus teisinio reguliavimo ir tenkanti užimtumo sistemos dalyviams.

Dėl įvardintų trūkumų galėjo pasunkėti Priemonių įgyvendinimas ir padidėti su tuo susijusios sąnaudos APVK ir PVK dalyviams, UT konsultantams, mokymo paslaugų teikėjams ir kt. Štai keletas tipišκών dažno teisės aktų keitimo pavyzdžių, kurie galėtų būti laikomi „blogąja praktika“:

- Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. A1-348 „Dėl Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ nauja redakcija analizuojamu laikotarpiu buvo keista 9 kartus,
- Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-197 „Dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ nuo jo priėmimo keistas 24 kartus (t. y. vidutiniškai 8 kartus per metus),
- Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. V-227 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. kovo 22 d. įsakymo Nr. V-141 „Dėl profesinio mokymo teikėjų sąrašo sudarymo“ pakeitimo“ buvo keistas 5 kartus.

²⁰ Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. A1-455/4-854/D1-212 „Dėl paramos verslui kurti (darbo vietoms steigti) teikimo 2022 metams prioritetų, kurie padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikį, nustatymo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b65e8ad0f94d11ec8fa7d02a65c371ad>

Diskusijų metu buvo pabrėžta, kad įgyvendinant APVK asmenų nukreipimo mokytis procesas gana ilgas. Besikreipiantis asmuo paprastai konsultuojasi kelis kartus, o per tą laiką gali pasikeisti paramos gavimo sąlygos ir su priemonės įgyvendinimu susiję reikalavimai (pavyzdžiui, dėl sutarčių, užimtumo tipų, išmokų, statistinių ataskaitų). Pastebėta, kad APVK įgyvendinimo sąlygos dažnai keičiamos reaguojant į atskirus skundus, kurie ne visada atspindi sisteminės ir skubiai sprendžiamas problemas. Kita problema susijusi su dokumentų, kuriuos turi užpildyti būsimi priemonės dalyviai, gausa ir formų aiškumu. Pavyzdžiui, vienam mokymų dalyviui reikia pateikti net šešis skirtingus dokumentus, o galimybės teikti dokumentus už grupę dalyvių apskritai nėra (už kiekvieną klientą dokumentai turi būti pateikiami atskirai).

IŠVADA. Apibendrinant galima teigti, kad teisinis reguliavimas iš esmės yra pakankamas ir aiškus Priemonės įgyvendinti visa apimtimi: strateginiuose dokumentuose numatytos APVK ir PVK buvo adekvačiai apibrėžtos teisės aktuose, o esamas reguliavimas sudarė tinkamas prielaidas joms įgyvendinti. Kita vertus, Priemonių teisinis reguliavimas pasižymėjo tam tikrais trūkumais (neapibrėžtumas, susijęs su praktiniu PVK prioritetu įgyvendinimu, nepateisinamai dažnas įgyvendinamųjų teisės aktų keitimas, pernelyg sudėtingos kai kurių dokumentų formos ir iš to kylanti nepagrįsta administracinė našta), kurie apsunkino priemonių įgyvendinimą ir padidino APVK ir PVK įgyvendinimo sąnaudas. Užsitęsęs teisės aktų, susijusių su ĮDRPP įgyvendinimu ir NKL lėšų panaudojimu, priėmimas ir vėluojantis NKL finansavimas nulėmė maždaug metus vėlavusią PVK įgyvendinimo pradžią.

1.2. Metodiniai ištekliai

Dalyvių atrankos kriterijai ir Priemonių įgyvendinimo organizavimas

Aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo aprašas²¹ nustato ADRP priemonių įgyvendinimo sąlygas ir tvarką, asmenų, galinčių dalyvauti ADRP priemonėse, atrankos kriterijus. Atskirai reglamentuota APVK ir PVK organizavimo tvarka. Informacija potencialiems priemonių dalyviams yra prieinama UT tinklalapyje²², taip pat parengtos informacinės atmintinės apie Priemonių įgyvendinimą, kurios yra viešai prieinamos ir pateiktos klientams suprantama kalba. Pavyzdžiui, atmintinė „Aukštą pridėtinę vertę kuriančių profesijų įgijimas“ atsako į klausimą, „ką reikia žinoti, norint dalyvauti šioje priemonėje?“²³, atmintinė „Ką žinoti apie paramą verslui kurti?“²⁴ pateikia glaustą informaciją apie PVK priemonę, paramai skiriamas lėšas, paraiškas, dokumentus, kurie turi būti pateikti kartu su paraiška. Kita vertus, remiantis diskusijų grupių rezultatais, patiems UT konsultantams ne visada pakanka metodinės medžiagos. Tai ypač aktualu, kai nuolat keičiami su priemonės įgyvendinimu susiję reikalavimai.

Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas (toliau – Sąrašas)

Užimtumo įstatyme²⁵ nustatyti Sąrašo formavimo kriterijai:

- kvalifikacijos lygmuo turi būti ne žemesnis nei IV pagal Lietuvos kvalifikacijų sandarą;
- kvalifikacija ir ją grindžiančios kompetencijos turi būti susijusios su investavimu į MTEPI ir jų raidos kryptimis, nustatytais Vyriausybės.

²¹ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-197 „Dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2f5d9b60fb9711ec8fa7d02a65c371ad>

²² Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų įgijimas. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/darbdaviams/auksta-pridetine-verte-kurianciu-kvalifikaciju-ir-kompetenciju-igijimas/435>. Parama verslui kurti. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/parama-verslo-kurimui/487>

²³ Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2024/11/profesiju-igijimas-3.pdf>

²⁴ Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/data/public/uploads/2025/01/pvk-atmintine-v-etapai-2.pdf>

²⁵ Seimas (2022). Užimtumo įstatymo 1, 12, 16, 20, 22, 24, 28, 29, 30, 31, 36, 37, 38, 39¹, 40, 44, 46, 47, 48, 48¹ straipsnių ir priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 39², 39³ ir 48² straipsniais įstatymas. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2ee59da0e1ab11ec8d9390588bf2de65>

Kiekvienas kvalifikacijos lygis apibrėžtas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 5 d. nutarimu Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“ patvirtintame Lietuvos kvalifikacijų sandaros apraše²⁶. Suformuoti kriterijai reiškia, kad APVK skirta asmenims, įgijusiems vidurinį ir aukštesnį išsilavinimą.

Sąrašas yra formuojamas remiantis aukščiau įvardintais kriterijais ir 2020 m. parengta Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų nustatymo metodika (toliau – Metodika). Metodikos rengime dalyvavo suinteresuotosios šalys, tarp jų verslo ir švietimo atstovai. Taip pat vyko vieša diskusija, kurios metu pristatyti Metodikos principai ir aptarti Sąrašo projektai. Pirmasis Sąrašas patvirtintas Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“²⁷ vėliau jis buvo kelis kartus tikslinamas.

Atkreiptinas dėmesys, kad Sąrašė pažymėtos kvalifikacijos ir kompetencijos, kurios prisideda įgyvendinant skaitmenizacijos prioritetą, ir nėra identifikuojamas tos, kurios susijusios su žaliąja transformacija ar žiedine ekonomika²⁸. Toks sprendimas priimtas siekiant išvengti dubliavimosi su priemone „Įgyvendinti žiedinės ekonomikos tematika mokymus, įtrauktus į bendrąsias švietimo ir profesinio mokymo programas“, kuri numatyta Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 metų gairėse²⁹. Už šios priemonės įgyvendinimą atsakinga ŠMSM, dalyvauja EIM ir AM.

Nors teisės aktais nėra apibrėžtas Sąrašo atnaujinimo periodiškumas, tačiau UT, siekdama užtikrinti, kad jis atitiktų darbo rinkos poreikius ir būtų pagrįstas naujausiais profesiniais standartais, jį reguliariai peržiūri kartu su Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro³⁰ specialistais. Pastebėtina, kad Metodika nėra formalizuota (t. y. nėra patvirtinta) ir nuo 2020 m. nebuvo atnaujinta. Viena iš priežasčių – Metodikos rengimas ar atnaujinimas nėra priskirtas jokios institucijos kompetencijai.

NKL³¹ buvo numatyta, kad pradžioje APVK turėtų būti įgyvendinama pagal egzistuojančius modulius ir programas palaipsniui pereinant prie MVG vieno langelio principu veikiančios elektroninės sistemos, už kurios diegimą ir plėtrą atsakinga ŠMSM. Jos kūrimas numatytas NKL švietimo komponentėje pagal reformą „Kokybiškas ir prieinamas švietimas visą gyvenimą kiekvienam gyventojui“. Remiantis pateiktu reformos aprašymu, aukštą pridėtinę vertę teikiančių kompetencijų nustatymo mechanizmas turi tapti integralia MVG dalimi. Šis mechanizmas leistų automatiškai identifikuoti ir rasti aukštą pridėtinę vertę teikiančias programas, o visos MVG programos ir moduliai atitiktų nustatytus kokybės standartus. MVG sistema turi būti kuriama „asmeninės mokymosi sąskaitos“ principu, vartotojai galės rasti informaciją apie mokymo programas ir į jas registruotis. NKL taip pat numatyta, kad pradėjus veikti MVG elektronei sistemai, APVK priemonė bus organizuojama per ją. Pastebėtina, kad MVG modelio kūrimas vėlavo. Viena iš priežasčių – institucinės lyderystės ir bendradarbiavimo stoka³².

Remiantis pateikta informacija ir diskusijų grupių dalyvių išsakyta nuomone, darytina išvada, kad šiuo metu atsakomybės tarp institucijų pasiskirstymas nustatant aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas nėra iki galo aiškus. Tai gali neigiamai paveikti Sąrašo ir susijusių programų kokybę, o ilgai – dalyvių galimybes įgyti darbo rinkos poreikius atitinkančias kvalifikacijas ir kompetencijas. Todėl, tęsiant APVK įgyvendinimą, rekomenduotina aiškiai apibrėžti ir atskirti institucijų atsakomybes, vengiant funkcijų

²⁶ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 m. gegužės 5 d. nutarimas Nr. 535 „Dėl Lietuvos kvalifikacijų sandaros aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.BC967702800C/asr>

²⁷ 2020 m. lapkričio 4 d. Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus įsakymas Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/713d6de01f2e11ebb0038a8cd8ff585f>

²⁸ Sąrašas apima visas aukštą pridėtinę vertę kuriančias kvalifikacijas ir kompetencijas. Iš jų su skaitmenizacija susijusios yra išskiriamos stebėsenos tikslais.

²⁹ Lietuvos perėjimo prie žiedinės ekonomikos iki 2035 m. gairės (pritarata 2023-06-12). Prieiga per internetą: <https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/tarsos-prevencija/strateginis-pasekmiu-aplinkai-vertinimas/aplinkos-ministerijos-inicijuoti-spav/lietuvos-perejimo-prie-ziedines-ekonomikos-iki-2035-m-gairiu-strateginis-pasekmiu-aplinkai-vertinimas/>

³⁰ Kvalifikacijų ir profesinio mokymo metodikos centro uždaviniai - tvarkyti Lietuvos kvalifikacijų sistemą, gerinti PM kokybę, plėtoti suaugusiųjų švietimo sistemą, vykdyti profesinio ir suaugusiųjų mokymo dalyvių kvalifikacijos tobulinimą. Prieiga per internetą: <https://kpmc.lrv.lt/lt/apie-mus-63/>

³¹ ES Taryba (2021). Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planas „Naujos kartos Lietuva“. Prieiga per internetą: <https://esinvesticijos.lt/dokumentai/ekonomikos-gaivinimo-ir-atsparumo-didinimo-planas-naujos-kartos-lietuva>

³² Valstybės kontrolė (2023). Mokymosi visą gyvenimą vertinimas. Prieiga per internetą: <https://www.valstybeskontrolė.lt/LT/Product/24149>

dubliavimo, ypač dėl APVK metodinių išteklių, susijusių mokymo programų ar modulių rengimu ir atnaujinimu, mokymo turinio kokybės užtikrinimu ir priemonės įgyvendinimo organizavimu.

APVK mokymų kaina

PM ir aukštojo mokslo kainų apskaičiavimas yra reglamentuotas Vyriausybės nutarimais^{33, 36}, tuo tarpu NSŠ įkainių nustatymas nėra reguliuojamas ir mokymų įkainius nustato patys mokymų teikėjai.

Diskusijų grupėse buvo minėta, kad APVK numatytos lėšos leido į mokymus pritraukti geriausius ekspertus (ypač informacinių technologijų srityje), jiems mokėti adekvatų atlyginimą ir užtikrinti aukštą mokymų kokybę. Kita vertus, NSŠ kainodaros sutvarkymas leistų efektyviau naudoti valstybės lėšas skirtas APVK įgyvendinti, nes praktika rodo, kad mokymo teikėjai paprastai nustato kainą ties maksimalia leistina riba. Siekdama užtikrinti racialesnį APVK skirtų lėšų panaudojimą, UT nustatė mokymo teikėjams pagrindines taisykles dėl kainų skaidrumo ir pagrįstumo. Taisyklių taikymo rezultatas – NSŠ programų kainos vidutiniškai sumažėjo 42 proc.³⁴

Pažymėtina, kad ES ir valstybės lėšos pirmiausia turėtų būti skirtos remti darbo ieškantiems asmenims, todėl finansuojant užimtųjų mokymą, turėtų būti svarstomas jų darbdavių indėlis. Šią nuomonę išsakė ir diskusijų grupių dalyviai.

Darytina išvada, kad metodikos, nustatančios NSŠ įkainių apskaičiavimo principus ir numatančios darbdavių prisidėjimą, kai mokymai finansuojami valstybės lėšomis, parengimas leistų padidinti APVK veiksmingumą. Pažymėtina, kad tvarkant NSŠ kainodarą turi būti išlaikyta pusiausvyra – užtikrintas racionalus valstybės lėšų panaudojimas ir galimybė pritraukti aukščiausios kvalifikacijos lektorius.

PVK prioritetai

Remiantis PVK aprašymu, parama teikiama tik pagal patvirtintus prioritetus, kurie padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatina žiedinę ekonomiką. Kaip aprašyta 1.1 poskyryje (poskyrio skiltis „Įgyvendinamieji teisės aktai“), šiuos prioritetus kasmet nustato SADM, AM ir EIM. Metiniai prioritetai įteisinami trijų ministrų įsakymu, kuriame apibrėžiama, kokios naujai steigiamos darbo vietos priskiriamos toms, kurios padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus arba skatinti žiedinę ekonomiką.

Kita vertus, Lietuvoje nėra teisės aktų ar metodikos, kurie aiškiai apibrėžtų skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų ir žiedinės ekonomikos skatinimo kriterijus bei praktinį jų įgyvendinimą. Todėl tarp skirtingų grupių – ministerijų, paramos gavėjų ir PVK paraiškų vertintojų – nėra vieningos nuomonės dėl prioritetų sampratos. Praktikoje nustatyti atvejai, kai paraiškas bandyta „pritempti“ prie nustatytų prioritetų. Atlikta analizė atskleidžia nepakankamą prioritetų aiškumą, kuris, pasak diskusijų grupių dalyvių, sukelia iššūkių vertinant ir atmetant paraiškas paramai gauti.

Pavyzdžiui, iš gautų 5 tūkst. paraiškų, tik 1,4 tūkst. tenkino nustatytus kriterijus, tačiau dėl daugumos atmestų paraiškų kilo teisinių ginčų. Paminėtina, kad diskusijų grupėse taip pat buvo įvardinta metodinės pagalbos UT darbuotojams, vertinantiems paraiškas, stoka.

Kadangi ir toliau lieka neatsakytų klausimų dėl skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos prioritetų, nusprendus tęsti PVK įgyvendinimą pasibaigus bandomajam laikotarpiui, rekomenduotina iš esmės peržiūrėti šios priemonės koncepciją. Svarstytinios dvi alternatyvos: priemonės perdavimas EIM, kaip ministerijai, kuri atsakinga už smulkaus ir vidutinio verslo skatinimą, arba priemonės keitimas iš esmės – atsisakant dabar nustatytų prioritetų, mažinant subsidijų dydį ir pereinant prie smulkaus verslo rėmimo regionuose.

IŠVADA. Įvertinus surinktą informaciją, matyti, kad metodiniai ištekliai iš esmės yra pakankami tiek APVK, tiek ir PVK įgyvendinti. Tačiau nustatyti tam tikri trūkumai, mažinantys Priemonių įgyvendinimo veiksmingumą. Todėl

³³ Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. kovo 3 d. nutarimas Nr. 149 „Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo įgyvendinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/0270cf1104a211e78352864fdc41e502/GjSpoWrlma>

³⁴Šaltinis: Skaidrių paketas „Užimtumo tarnybos veiklos apžvalga“

rekomenduotina: aiškiai apibrėžti skirtingų institucijų (ŠMSM, EIM, SADM, UT) atsakomybes sudarant Sąrašą ir užtikrinant mokymo programų kokybę; sureguliuoti ES ir valstybės lėšomis finansuojamų NSRF paslaugų kainodarą, numatant darbdavių kofinansavimo dalį, kai mokyti siunčiami užimtieji; aiškiai apibrėžti skaitmeninę ir žaliąją transformaciją bei žiedinę ekonomiką arba atsisakyti šių prioritetų; apsispręsti tarp dviejų alternatyvų įgyvendinant PVK: perduoti įgyvendinimą EIM arba keisti priemonę, atsisakant dabar nustatytų prioritetų, mažinant subsidijų dydį ir orientuojantis į smulkaus verslo rėmimą regionuose.

1.3. Techninės sąlygos

Informacinės sistemos

UT informacinė sistema³⁵ užtikrina darbo rinkos stebėseną, visų taikomų užimtumo rėmimo priemonių (tarp jų – APVK ir PVK) administravimą ir kontrolę. Ji taip pat apima bedarbių ir darbdavių registraciją, duomenų mainus su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis ir paslaugų teikimą elektroniniu būdu.

Su VšĮ Inovacijų agentūra suderinta galimybė naudotis mokymo platforma „Verslo e. gidas“ tiek UT specialistams, tiek ir UT klientams³⁶. 2023 m. sausio 13 d. pasirašytas bendradarbiavimo susitarimas, pagal kurį Agentūra įsipareigojo darbo ieškantiems asmenims suteikti neribotą prieigą prie minėtos mokymų platformos. Ji taip pat naudojama konsultavimo paslaugoms dėl verslo kūrimo teikti ir apima temas nuo verslo plano rengimo iki verslo strategijos įgyvendinimo ir inovacijų valdymo.

Kaip minėta 1.2 poskyryje, MVG vieno langelio principu veikianti elektroninė sistema dar nebaigta kurti, todėl APVK šiuo metu įgyvendinama pagal galiojančias ADRP paramos mokymuisi tvarkas. Pavyzdžiui, mokymo teikėjai, pretenduojantys teikti paslaugas pagal APVK, registruoja mokymo programas UT mokymo teikėjų ir programų sąraše, vadovaudamiesi UT direktoriaus įsakymu patvirtintu aprašu³⁷.

Remiantis UT pateikta informacija, dauguma programų gali būti teikiamos nuotoliniu būdu, kas užtikrina jų prieinamumą visoje Lietuvoje. Jei reikiamos programos regione nėra ar ji nevykdoma nuotoliniu būdu, dalyviai gali vykti į kitą miestą ar savivaldybę, o kelionės ir apgyvendinimo išlaidos kompensuojamos.

Priemonių įgyvendinimo stebėseną ir kokybės užtikrinimas

UT savo veikloje taiko LST EN ISO 9001:2015 „Kokybės vadybos sistemos. Reikalavimai“ standarto nuostatas³⁸. Praktikoje tai reiškia, kad pagal standarto reikalavimus privaloma ne tik turėti tvarką ir procedūras, bet ir nuolat vertinti savo aplinką, rizikas bei galimybes, sistemingai gerinti procesus. Patikrinimų sistema yra viena iš šių nuostatų įgyvendinimo priemonių – ji remiasi rizikos vertinimu, grįžtamuoju ryšiu ir nuolatinio tobulinimo principais, užtikrinančiais teisės aktų laikymąsi, pažeidimų prevenciją ir ADRP priemonių kokybišką įgyvendinimą. Patikrinimų atlikimo aprašas patvirtintas UT direktoriaus įsakymu ir apima visų ADRP priemonių įgyvendinimą³⁹.

Remiantis UT pateikta informacija, nuo 2023 m. sausio mėn. atlikta 18 APVK įgyvendinimo patikrinimų, iš kurių devyniuose nustatyti tam tikri pažeidimai. Dauguma jų buvo mažareikšmiai, susiję su administracinių reikalavimų nevykdymu ar vėlavimu (pvz., klaidos kuponų pildyme, šiek tiek pavėluotas dokumentų pateikimas UT). Reikšmingesni pažeidimai susiję su mokymų vykdymu ne pagal tvarkaraštį, nepildomais praktinio mokymo

³⁵ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2015 m. gegužės 4 d. įsakymas Nr. V-263 „Dėl Užimtumo tarnybos informacinės sistemos nuostatų patvirtinimo“ (2023 m. gegužės 25 d. galiojanti suvestinės redakcija). Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/3e0a55b0f43b11e4ab99c3ab3bbb5843/asr>

³⁶ PVK galėjo dalyvauti tik asmenys dalyvavę verslo kūrimo mokymuose ir gavę jų baigimo pažymėjimą.

³⁷ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. kovo 22 d. įsakymas Nr. V-141 „Dėl profesinio mokymo teikėjų sąrašo sudarymo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/f60474b04f3c11e98bc2ba0c0453c004/OsoVJRgEru?jfwid=-779zkpd8o>

³⁸ Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/administracine-informacija/kokybes-politika/206>

³⁹ Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. gruodžio 16 d. įsakymas Nr. V-488 „Dėl Patikrinimų atlikimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/08557eb1417211ebb394e1efb98d3e67/asr>

dienynais ar nevedama mokymo dalyvių lankomumo apskaita. PVK patikrinimai vykdyti 2025 m. – iš viso atlikti 9 patikrinimai. Jų metu nustatyti trūkumai daugiausia susiję su paraiškoje numatytų darbo užmokesčio įsipareigojimų nevykdymu ir prioritetų laikymosi trūkumais. Po kiekvieno APVK ir PVK patikrinimo buvo pateiktos rekomendacijos nustatytiems trūkumams šalinti ir numatytos priemonės jų įgyvendinimui patikrinti.

Papildomai APVK įgyvendinimo kokybė stebima pasinaudojant dalyvių grįžtamuoju ryšiu: kiekvienas mokymo programą baigęs dalyvis elektroniniu būdu kviečiamas dalyvauti automatizuotoje apklausoje, kurioje vertinama programos kokybė, lūkesčių atitikimas ir įgytų žinių pritaikomumas.

Programų pasiūla APVK

Nuo APVK įgyvendinimo pradžios kasmet daugėjo APVK programų (4 lentelė). Diskusijų grupių dalyviai skirtingai įvertino šią tendenciją. Viena vertus, pasiūlos augimas reiškia didesnį pasirinkimą ir galimybes patenkinti specifinius poreikius. Kita vertus, pernelyg didelis programų skaičius apsunkina UT konsultantų darbą (sudėtinga sekti visą informaciją susijusią su naujomis programomis) ir UT klientų pasirinkimą.

Pastebėtina, kad stabiliai augo su skaitmenizacija susijusių programų pasiūla (4 lentelė). 2025 m. viduryje jos sudarė apie 78 proc. visų programų.

4 lentelė. APVK programų pasiūlos dinamika

Laikotarpis	UT registruotos APVK programos		Formalios mokymo programos		Neformalios mokymo programos	
	Iš viso	Iš jų susiję su skaitmenizacija	Iš viso	Iš jų susiję su skaitmenizacija	Iš viso	Iš jų susiję su skaitmenizacija
2022-07-01	14	12	14	12	0	0
2022-12-31	37	33	28	25	9	8
2023-07-01	80	68	34	30	46	38
2023-12-31	141	129	38	35	103	94
2024-12-31	300	230	57	46	243	184
2025-07-01	425	333	59	47	366	286

Šaltinis: UT

APVK yra numatyta galimybė mokytis ir pagal aukštojo mokslo modulius, tačiau praktinis šios galimybės įgyvendinimas buvo apsunkintas dėl su aukštuoju mokslu susijusių priežasčių, tokių kaip ribotas aukštųjų mokyklų įsitraukimas, dėstytojų trūkumas ir programų specifika. Pavyzdžiui, dėl inžinerinių kvalifikacijų sudėtingumo joms skirtas programos sunku pritaikyti trumpesniai laikotarpiui, be to, trūksta dėstytojų. Atkreiptinas dėmesys, kad UT skyrė daug pastangų siekdama užtikrinti aukštojo mokslo modulių pasiūlą: siuntė kvietimus aukštosios mokykloms registruoti programų modulius APVK, organizavo susitikimus ir kt. Tačiau, nepaisant UT pastangų, aukštojo mokslo sektorius išliko vangus.

UT vertinimu, spartus mokymo teikėjų ir siūlomų programų skaičiaus augimas atskleidė tris pagrindinius su APVK įgyvendinimu susijusius iššūkius:

- nepakankama mokymo kokybės priežiūros sistema, ypač NSŠ srityje⁴⁰;
- NSŠ programų kainodaros metodikos trūkumas (aptarta 1.2 poskyrio skylyje „APVK mokymų kaina“);
- dalies programų pasirinkimas pagrįstas renkami ne tiek profesiniais interesais, kiek siekiu pasinaudoti nemokamo mokymosi galimybe.

IŠVADA. Remiantis pateikta informacija, galima teigti, kad techninės sąlygos Priemonėms įgyvendinti (informacinės sistemos, Priemonių įgyvendinimo stebėseną, kokybės užtikrinimo mechanizmai ir kt.) iš esmės yra sukurtos ir veikia. Vis dėlto išlieka klausimų dėl MVG vieno langelio principu veikiančios sistemos sukūrimo ir jos integravimo su UT informacine sistema. Šių sprendimų įgyvendinimas leistų centralizuotai valdyti mokymosi galimybes ir sumažintų administracinę naštą tiek UT, tiek Priemonių dalyviams. Taip pat rekomenduotina

⁴⁰ Valstybinę švietimo teikėjų veiklos priežiūrą pavesta vykdyti Nacionalinei švietimo agentūrai

numatyti priemonės aukštojo mokslo modulių pasiūlai plėtoti, pavyzdžiui, įtraukiant APVK modulių rengimą į aukštųjų mokyklų strateginius planus ir vertinimo rodiklius kaip valstybės užsakymo dalį.

1.4. Institucinės sąlygos

Atsakingos institucijos

Užimtumo įstatymas⁴¹ yra pagrindinis dokumentas, kuriame suformuoti užimtumo rėmimo politikos pagrindai, paskirtos už šios politikos formavimą ir įgyvendinimą atsakingos institucijos. Naujų ADRP priemonių įteisinimas institucinių atsakomybių ir funkcijų pasiskirstymui įtakos neturėjo. Atsakingų institucijų funkcijos detalizuotos pojstatyminiuose aktuose (tarp jų – įgyvendinamuosiuose dokumentuose, nurodytuose 1 priede).

Pagrindinės su Priemonių įgyvendinimu susijusios institucijos yra SADM ir UT:

- SADM – atsakinga už užimtumo rėmimo politikos koordinavimą, analizę, kontrolę, užimtumo rėmimo priemonių organizavimą, finansavimą bei įgyvendinimo tvarkų nustatymą;
- UT – atsakinga už ADRP priemonių (tarp jų APVK ir PVK) įgyvendinimą, dalyvių atrankos kriterijų nustatymą, sutarčių rengimą ir administravimą, atsiskaitymo ir efektyvumo stebėseną.

Apibendrinant, SADM atsako už užimtumo politikos formavimą, o UT – už jos įgyvendinimą. Tai rodo aiškų institucinės atsakomybės pasidalijimą. Diskusijų grupių dalyvių nuomone, UT turi pakankamai gebėjimų administruoti tokio tipo priemones, o jų įgyvendinimas prisidėjo prie UT darbuotojų kompetencijų augimo ir pagerino komunikaciją tarp UT ir mokymo teikėjų.

Kita vertus, išlieka tam tikrų sričių, kuriose institucijų atsakomybės ribos turėtų būti aiškiau apibrėžtos (žr. 1.2. poskyrį „Metodiniai iššūkiai“). Pirmiausia tai susiję su Metodikos priėmimu ir parengimu, Sąrašo tikslinimu ir patvirtinimu bei mokymo turinio kokybės užtikrinimu.

PVK specifiika

Metiniai prioritetai, kurie padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus bei skatina žiedinę ekonomiką, nustatomi SADM, AM ir EIM bendru įsakymu (1.2 poskyrio skiltis „PVK prioritetai“). Atsakomybės paskirstymas kelioms ministerijoms pagrįstas jų strateginiais tikslais: SADM atsakinga už užimtumo politiką, EIM – už inovacijas, konkurencingumą, smulkiojo ir vidutinio verslo plėtrą, AM – už gamtos išteklių racionalų naudojimą bei žiedinę ekonomiką. Kita vertus, veiklos koordinavimas tarp kelių ministerijų derinant atskiras viešosios politikos sritis ir toms politikoms įgyvendinti numatytas priemones neišvengiamai reikalauja daugiau laiko ir pastangų.

Atkreiptinas dėmesys, kad nors PVK tam tikra prasme panaši į anksčiau vykdytą savarankiško užimtumo rėmimo priemonę, ji pasižymi skirtinga paskirtimi. Savarankiško darbo rėmimas labiau akcentavo asmens iniciatyvumą ir gebėjimą savarankiškai integruotis į darbo rinką. Tuo tarpu PVK suteikia struktūruotą paramą – finansinius ir administracinius išteklius, leidžiančius įgyvendinti verslo idėją, steigti darbo vietas ir užtikrinti jų tvarumą pagal nustatytus žaliosios ir skaitmeninės transformacijos bei žiedinės ekonomikos prioritetus.

PVK įgyvendinimas suponavo tam tikrus iššūkius UT specialistų kompetencijai. Pavyzdžiui, diskusijų grupių dalyviai minėjo, kad pradėjus įgyvendinti PVK, UT specialistai turėjo vertinti kuriamų darbo vietų atitikimą skaitmeninei transformacijai, žiedinės ir žaliosios ekonomikos tikslams, o tokios patirties iki tol neturėjo. Diskusijų grupėse taip pat išsakyta rekomendacija, kad PVK priemonė turėtų būti labiau orientuota į bedarbius ir skirta naujoms darbo vietoms kurti regionuose, o ne verslo įmonėms steigti.

⁴¹ Seimas (2016). Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/b9ca8ad03de611e68f278e2f1841c088?faces-redirect=true>

Išteklių Priemonėms įgyvendinti

Papildomi išteklių – nei finansiniai, nei žmogiškieji – Priemonėms įgyvendinti nebuvo skirti. Turima informacija rodo, kad tai lėmė UT darbuotojų darbo krūvio padidėjimą, ypač dėl PVK įgyvendinimo (šią priemonę įgyvendinančių darbuotojų krūvis didėjo iki 50 proc.). Viena iš priežasčių – naujo pobūdžio PVK priemonė ir sudėtingas jos įgyvendinimo procesas.

ADRP priemonių įgyvendinimo aprašas⁴² nustato PVK priemonės organizavimo tvarką, kuri apima, ne tik paraiškos formą, vertinimo tvarką, kriterijus ir terminus, bet ir konsultavimą dėl verslo kūrimo. Vertinamuoju laikotarpiu buvo surengtos penkios paraiškų atrankos, o kiekvienos jų metu organizuota iki dešimties mokymų paraiškų teikėjams. Paraiškos turi būti teikiamos per Elektroninių valdžios vartų sistemą ir diskusijų grupių dalyviai pažymėjo, kad pasitaikydavo šios sistemos sutrikimų. Kadangi daug klientų paraiškas teikdavo artėjant pateikimo terminui, tai sukeldavo nepasitenkinimą ir sąlygojo gausų skundų skaičių. Gavus paraišką, jos vertinimas vyksta trimis etapais: tikrinama, ar tenkinami teisės aktų reikalavimai, atliekamas kokybės vertinimas ir organizuojamas gynimas.

Kaip jau minėta, beveik du trečdaliai paraiškų neatitiko nustatytų reikalavimų, tačiau išteklių prasme jų vertinimas reikalavo tiek pat darbo kaip ir tinkamai parengtų dokumentų. Diskusijų dalyvių teigimu, komentarų rengimas netinkamai parengtomis paraiškoms užimdavo daug laiko, o atsakymai dažnai siekdavo šešis ar daugiau puslapių. Pačios paraiškos buvo labai skirtingos: vienoje prašyta subsidijuoti vieną darbui reikalingą priemonę, kitoje – net 50, todėl skyrėsi vertinimo trukmė ir poreikis vertintojo žinioms. Vertinimą taip pat apsunkino dažni teisinio reguliavimo pakeitimai (prioritetų tikslinimas, balų skyrimo tvarkos keitimai ir kt.). Diskusijų grupėse pabrėžta ir paraiškų teikimo terminų problema – siūlyta nustatyti periodinį teikimą, pavyzdžiui, kas ketvirtį, nes tai padėtų tolygiau paskirstyti UT darbuotojų darbo krūvį. Tai reiškia, kad dėl nepakankamai aiškių ir sunkiai praktikoje įgyvendinamų PVK prioritetų, nemaža dalis UT žmogiškųjų išteklių (bent jau PVK paraiškų vertinimo etape) buvo panaudota nepakankamai produktyviai.

APVK įgyvendinimo administravimas ir procedūros yra tokios pačios kaip ir kitų mokymosi priemonių, todėl šios priemonės įgyvendinimas didesnių problemų nesukėlė. Vidutiniškai vienas darbuotojas per vieną mėnesį administruoja apie 33 sutartis. Tačiau diskusijų grupių dalyviai pažymėjo, kad problemų kiltų, jeigu darbų apimtys išaugtų, pavyzdžiui, du kartus. Turima informacija rodo, kad darbuotojų krūvis vertinamuoju laikotarpiu reikšmingai padidėjo – nuo vidutiniškai 11 sutarčių per mėnesį 2022 m. iki 56 sutarčių per mėnesį 2025 m.

IŠVADA. Apibendrinant išanalizuotą informaciją, galima teigti, kad institucinės sąlygos (su nedidelėmis išimtimis) formaliai yra užtikrintos: atsakingos institucijos paskirtos, jų funkcijos apibrėžtos, atsakomybės paskirstytos pagrįstai. Tačiau išteklių požiūriu sąlygos nėra pakankamos – papildomi resursai neskirti, nors UT darbo krūvis žymiai padidėjo. Toliau augant darbų apimtims, kiltų rizika neužtikrinti savalaikio ir kokybiško paslaugų teikimo, nepasiekti numatytų rezultatų. Žvelgiant į tolimesnę perspektyvą, situaciją galėtų pagerinti PVK priemonės peržiūra, ją supaprastinant, atsisakant perteklinių, sunkiai praktikoje įgyvendinamų ir didelių žmogiškųjų išteklių reikalaujančių prioritetų, ir labiau orientuojant ją į darbo vietų kūrimą regionuose.

⁴² Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-197 „Dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2f5d9b60fb9711ec8fa7d02a65c371ad>

1.5. Informacija apie Priemones ir galimybes jomis pasinaudoti

Informacijos sklaidos kanalai

UT internetinė svetainė – pagrindinis sklaidos kanalas, kuriame pateikiama išsami ir aktuali informacija apie APVK⁴³ ir PVK⁴⁴ priemones. Informacija pirmiausia orientuota į paramos gavėjus (bedarbiai ir užimtieji) ir kitus Priemonių dalyvius (darbdaviai, įdarbinę paramos mokymuisi gavėjus, mokymo paslaugų teikėjai). Be to, svetainė pasiekama visiems suinteresuotiems asmenims.

2023 m. buvo nupirktas ir vykdyta intensyvi APVK marketingo kampanija per „Delfi“ portalą. Jos metu reklaminiai skydeliai (*baneriai*) buvo rodomi „Delfi“ tituliniam lape tiek kompiuteriuose, tiek mobiliuosiuose įrenginiuose (parodymų skaičius viršijo 1,4 mln., pasiekta 255 tūkst. unikalių vartotojų). Viešinimo kampanija taip pat apėmė diskusijų laidą „Delfi diena“ eterioje (43 tūkst. peržiūrų įvairiose platformose), straipsnius ir sėkmės istorijas (11 organinio turinio vienetų, bendra auditorija – beveik 200 tūkst. skaitytojų).

Informacijos apie Priemonės sklaidą buvo vykdoma ir kitomis priemonėmis – pranešimų, straipsnių ar įrašų pagalba: APVK klausimais parengti 36 pranešimai / straipsniai ir 29 įrašai „Facebook“, PVK klausimais – 13 pranešimų ir 44 įrašai „Facebook“. Klientai taip pat buvo konsultuojami telefonu įvairiais su Priemonių įgyvendinimu susijusiais klausimais. Bendruoju konsultacijų telefonu nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d. suteikta 38,2 tūkst. konsultacijų dėl paramos mokymuisi (tarp jų – APVK) ir 17,1 tūkst. dėl darbo vietų steigimo (tarp jų – PVK). Pažymėtina, kad per visą APVK įgyvendinimo laikotarpį dauguma mokymosi klausimais besikreipusių asmenų domėjosi APVK programomis, jų galimybėmis ir įsipareigojimais, o konsultacijų dėl PVK poreikis kito priklausomai nuo paraiškų priėmimo laikotarpių. Taip pat informacija apie Priemones buvo skleidžiama rengiant susitikimus su mokymų teikėjais, verslo asociacijomis ir kitomis suinteresuotomis šalimis.

Diskusijų dalyviai pažymėjo, kad informacijos apie APVK ir PVK sklaidą taip pat vykdė kiti suinteresuoti asmenys: APVK atveju – mokymo teikėjai, PVK atveju – konsultacinės įmonės. Nors paraiškos formaliai teikiamos paramos gavėjų vardu, praktikoje jas dažnai rengė konsultacinės įmonės, todėl galimai ši priemonė prisidėjo prie konsultacinių paslaugų rinkos plėtros. Pokalbių metu taip pat akcentuota, kad kitų (pirmiausia mokymų teikėjų) vykdoma informacijos sklaidą dažnu atveju buvo reklaminio pobūdžio, nepakankamai subalansuota ir neužtikrinanti pateikiamos informacijos objektyvumo.

Karjeros konsultavimas

UT registruoti asmenys galėjo gauti individualias karjeros konsultacijas regioniniuose centruose „KARJERAS“ (testavimas „Pažink save“, grupiniai užsiėmimai), padedančias priimti sprendimus dėl persikvalifikavimo ir mokymosi pagal APVK ar PVK. Laikotarpiu nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 birželio 30 d. tokiose veiklose dalyvavo daugiau nei 23,4 tūkst. asmenų.

IŠVADA. Apibendrinant galima teigti, kad sąlygos gauti informaciją apie Priemones buvo sudarytos, o pasirinkti būdai – įvairūs ir prieinami skirtingoms tikslinėms grupėms: reklaminės kampanijos, spaudos ir socialinių tinklų komunikacija, individualios ir grupinės karjeros konsultacijos. Tai leido pasiekti plačią auditoriją ir skatino dalyvavimą Priemonėse. Tuo pat metu nustatyta ir iššūkių – informacijos sklaidą vykdė ne tik UT, bet ir mokymo teikėjai ar konsultacinės įmonės, kurių komunikacija dažnai buvo orientuota į savų interesų siekimą ir galėjo klaidinti potencialius klientus. Todėl rekomenduotina sukurti informacijos apie Priemones sklaidos mechanizmus,

⁴³ APVK. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/mokymai/parama-mokymuisi/auksta-pridetine-verte-kurianciu-kvalifikaciju-ir-kompetenciju-igijimas/327>

⁴⁴ PVK. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/parama-verslo-kurimui/487>

kurie apimtų standartizuotų formuluočių ir komunikacinių gairių parengimą ir nustatytą atsakomybę už jų laikymąsi.

1.6. Rezultatai pagal tikslus

Užimtumo rėmimo priemonių įvairovė

APVK orientuota į mokymosi galimybių išplėtimą, o PVK – į darbo vietų kūrimą, siejant jį su skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos prioritetais. Šios Priemonės, palyginti su kitomis, jau anksčiau pradėtomis taikyti ADRP priemonėmis (1 lentelė), įtraukia naują turinį ir tikslines grupes, taip išplečiant užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovę. Tai patvirtino ir diskusijų grupių dalyviai, pažymėję, kad Lietuvoje ADRP priemonių įvairovė yra pakankama: PVK tipo priemonių turi mažai šalių, daugumoje remiamos tik mokymuisi skirtos priemonės. Taip pat diskusijų dalyviai išryškino pagrindinę problemą – ADRP finansavimą, kuris yra fragmentiškas ir netvarus, nes dažniausiai skiriamas iš ES fondų.

Skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos skatinimas

Vertinant, ar Priemonės paskatino skaitmeninę ir žaliąją transformaciją, pirmiausia pažymėtina, kad Lietuvoje nėra vieningos šių prioritetų sampratos (detaliau – 1.2 poskyrio skiltyje „PVK prioritetai“). Tai apsunkina Priemonių įgyvendinimą (dėl dažnos teisinio reguliavimo kaitos ir sudėtingo skirtingų institucijų pozicijų derinimo) ir riboja galimybes įvertinti jų poveikį atitinkamoms veiklos sritims. Be to, diskusijų dalyviai atkreipė dėmesį, kad nėra aiškiai apibrėžtas terminas „kvalifikacija, kurianti aukštą pridėtinę vertę“ – nors jis intuityviai suprantamas, vertę iš esmės kuria sektoriai ir įmonės, o ne pačios kvalifikacijos. Pateikta analizė atskleidžia, kad naujų priemonių diegimas turėtų būti grindžiamas aiškiu taikymo sričių ir poveikio vertinimo kriterijų apibrėžimu, taip užtikrinant vieningą sampratą ir didesnį teisinio reguliavimo stabilumą.

APVK įgyvendinimas labiausiai orientuotas į skaitmenizacijos kryptį – Sąraše pažymėtos kvalifikacijos ir kompetencijos, kurios sąlygoja skaitmenizaciją. Tuo tarpu žaliosios transformacijos ir žiedinės ekonomikos kompetencijos nėra identifikuojamos, nes siekta išvengti dubliavimosi su kitomis priemonėmis, įgyvendinamomis ŠMSM, EIM ir AM atsakomybės srityse (1.2 poskyrio skiltis „Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašas“). Tai reiškia, kad APVK labiausiai prisidėjo stiprinant skaitmenizacijos dimensiją, o žilioji transformacija ir žiedinė ekonomika pirmiausia plėtojama per kitas politikos įgyvendinimo priemones, kurios nepriskiriamos APVK. Pradėjus įgyvendinti APVK, programų pasiūla nuolat augo (4 lentelė). Kaip jau minėta, didžiąją jos dalį sudarė su skaitmenizacija susijusios programos, o informacijos ir ryšių technologijų švietimo sritį rinkosi 85–90 proc. paramos gavėjų. Diskusijų grupių dalyviai pažymėjo, kad APVK paskatino naujų programų kūrimą tokiose srityse kaip dirbtinis intelektas ar kibernetinis saugumas, taip pat prisidėjo prie stiprios mokymo teikėjų rinkos ir lektorių tinklo suformavimo. Kaip pozityvus aspektas įvardyta tai, kad programos orientuotos į asmenis, turinčius vidurinį ar aukštesnį išsilavinimą, ko anksčiau nebuvo.

PVK paraiškų atranka buvo vykdoma pagal metinius skaitmeninės ir žaliosios transformacijos bei žiedinės ekonomikos prioritetus, patvirtintus SADM, AM ir EIM įsakymu. Remiantis 2025 m. rugsėjo 2 d. duomenimis, pagal šią priemonę įsteigtos 686 darbo vietos: daugiau nei pusė jų priskirtinos skaitmeninei transformacijai, o likusios – žaliajai transformacijai ir žiedinei ekonomikai. Pažymėtina, kad diskusijų grupių dalyvių nuomone, darbo vietų priskyrimas šioms sritims yra gana subjektyvus ir ne visada aiškiai pagrįstas dėl vieningos sampratos nebuvimo. Todėl gauti rezultatai turėtų būti vertinami atsargiai.

Rezultato ir produkto rodikliai

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad *ex post* vertinimo laikotarpis yra trumpesnis už laikotarpį skirtą Priemonėms įgyvendinti (Priemonių įgyvendinimo terminas – 2026 m. II ketv.). Todėl APVK ir PVK rodiklių reikšmės nėra galutinės (5 lentelė).

5 lentelė. APVK ir PVK numatyti rezultatai ir rodiklių reikšmės

Priemonė	Rodiklis	Suplanuota reikšmė	Pasiekta reikšmė (2025 m. birželio 30)
APVK ⁴⁵	Rezultato: dalyvių, įgijusių aukštą pridėtinę vertę kuriančią kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas, dalis	90 proc.	87 proc.*
	Produkto: bandomojo projekto, skirto finansuoti mokymams kvalifikacijai ir (arba) kompetencijoms įgyti, užbaigimas	15 078⁴⁶ paramą gavusių dalyvių skaičius	15 166 paramą gavusių dalyvių skaičius
PVK	Rezultato: sėkmingai veikiančių subsidijos darbo vietai kurti gavėjų dalis ⁴⁷	80 proc.	-
	Produkto: bandomojo projekto verslumui skatinti užbaigimas	1 325 paramą gavusių dalyvių skaičius	534** paramą gavusių dalyvių skaičius

*Rezultato rodiklio reikšmė preliminarai, apskaičiuota pagal vertinimo metu turėtus duomenis. Pastebėtina, kad dalis paramą gavusių asmenų dar tęsia mokymus.

** Iki 2025 m. birželio 30 d. įsteigtos 534 darbo vietos, pasirašytos 739 finansavimo sutartys 770 darbo vietų steigti, tačiau šis skaičius dar gali sumažėti PVK dalyviams atsisakius įsteigti darbo vietas.

Šaltinis: STRATA pagal JDRPP aprašą ir UT duomenis

Remiantis turimais duomenimis, šiuo metu jau yra pasiektas APVK produkto rodiklis. Tačiau diskusijų grupėse pažymėta, kad kai kurie dalyviai pervertino savo gebėjimus, ypač informacinių technologijų ir programavimo srityse, dėl ko dalis jų nutraukė mokymus. Be to, pasitaikė lankomumo problemų (dėl ligos ar komandiruočių). PVK produkto rodiklis nebus pasiektas dėl objektyvių priežasčių: dalis priemonėje dalyvavusių asmenų atsisakė steigti darbo vietas dėl asmeninių aplinkybių – gyvenamosios vietos pakeitimo, išvykimo į užsienį, verslo krypties pakeitimo ar atsisakymo nutraukti esamus darbo santykius. Kiti pareiškėjai susidūrė su ekonominiu pobūdžio kliūtimis, kai dėl išaugusių darbo priemonių kainų jų finansiniai planai tapo sunkiai įgyvendinami arba pritrūko nuosavų lėšų papildomoms investicijoms. Taip pat identifiкуotos administracinės kliūtys: užsitęsę įrangos įsigijimo procesai, būtinų leidimų gavimai ir nebaigti viešieji pirkimai, kurie neleido darbo vietų steigti nustatytu terminu. Kai kuriais atvejais darbo vietų steigimą riboja teisiniai apribojimai, pavyzdžiui, negautas sutarties vykdymo laidavimo užtikrinimas planuojant steigti daugiau nei vieną darbo vietą.

IŠVADA. Atlikta informacijos ir turimų duomenų analizė rodo, kad APVK ir PVK prisidėjo prie užimtumo rėmimo priemonių apimtį ir įvairovės didinimo, o APVK produkto rodiklis, faktiškai pasiektas ir tikėtina, kad bus viršytas. Nors galutiniai rezultatai bus žinomi tik 2026 m., jau išryškėjo priemonių įgyvendinimo tendencijos: APVK sustiprino skaitmenizacijos kryptį, tačiau dalies dalyvių pasirengimo ir motyvacijos stoka kelia tam tikrą riziką rezultato rodiklio pasiekimui; PVK įgyvendinimas rodo potencialą kurti naujas darbo vietas, bet šios priemonės įtaka skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslų bei žiedinės ekonomikos skatinimo prioritetų įgyvendinimui išlieka abejotina. Todėl toliau įgyvendinant priemones, rekomenduotina: APVK atveju – stiprinti dalyvių atrankos mechanizmus, užtikrinant jų tinkamą pasirengimą dalyvauti mokymuose; PVK atveju – pasiektus rezultatus vertinti atsargiai, o ateityje arba aiškiai suformuluoti įvardintus prioritetus, arba, jei to padaryti nepavyktų, atsisakyti nepakankamai pagrįstų siekių, perorientuojant PVK, pavyzdžiui, į darbo vietų kūrimą regionuose.

⁴⁵ Rezultato rodiklio reikšmę apskaičiavo STRATA, remiantis turimais duomenimis ir rodiklio aprašymo kortele. Stebėsenos rodiklio „Dalyvių, įgijusių aukštą pridėtinę vertę kuriančią kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas, dalis“ aprašymo kortelė. Prieiga per internetą: <https://socmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/strateginis-valdymas/aktualus-strateginiai-dokumentai/pletros-programu-pazangos-priemones/itraukios-darbo-rinkos-pletros-programos-priemones/priemone-nr-09-001-02-03-02-didinti-pazeidziamu-asmenu-grupiu-uzimtuma/>

⁴⁶ Pradinis APVK (produkto) rodiklis buvo suplanuotas 19 683, bet 2025 m. birželio 20 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu patvirtintas „Naujos kartos Lietuva“ plano keitimas, kuriuo rodiklis sumažintas iki 15 078. Prieiga per internetą: https://esinvesticijos.lt/uploads/documents/files/PDF/CID_lt.pdf

⁴⁷ Pasiektai rodiklio reikšmei apskaičiuoti kol kas nėra duomenų, nes naujos darbo vietos įkūrimas patvirtinamas praėjus 36 mėn. nuo paramos gavimo.

1.7. Priemonių tikslų aktualumas ir teisinio reguliavimo tinkamumas

Priemonių tikslų aktualumo ir teisinio reguliavimo tinkamumo analizė pateikiama pagal kiekvieną analizuojamą priemonę – APVK ir PVK – atskirai.

APVK priemonė

APVK yra tiesiogiai orientuota į įgūdžių atitikties darbo rinkos poreikiams gerinimą. Kadangi darbo rinka sparčiai kinta, diegiamos naujos technologijos ir transformuojasi verslo procesai, išlieka nuolatinis poreikis tobulinti ar keisti kvalifikacijas. 2024 m. su darbuotojų trūkumu susidūrė daugiau kaip 60 proc. darbdavių, o dažniausiai įvardijama priežastis buvo netenkinanti kandidatų kvalifikacija. Be to, darbdaviai prognozuoja, kad 2025 m. kvalifikuotų darbuotojų stygius bus vienas pagrindinių iššūkių, ypač IT, inžinerijos, statybos ir sveikatos sektoriuose⁴⁸. Ši situacija pagrindžia APVK tikslų aktualumą ne tik šiandien, bet ir ateityje. Kartu su paramos mokymuisi PM priemone ji plečia kvalifikacijų ir kompetencijų įvairovę bei užtikrina lankstumą, prisitaikant prie nuolatinės technologinės kaitos.

Diskusijų grupių dalyvių nuomone, priemonės įgyvendinimas pasiteisino 80–90 proc. Palyginti su kitomis mokymosi priemonėmis, APVK gali gana greitai reaguoti į sparčią darbo rinkos kaitą. Skirtingai nei KURSUK⁴⁹, ši priemonė orientuota į ilgalaikę perspektyvą bei darbdavių poreikius. Dalyvių pasisakymai rodo, kad APVK sukėlė proveržį mokymo procese – buvo sukurta stipri mokymo teikėjų rinka, lektorių tinklas, o mokymo programos sulaukė gerų dalyvių įvertinimų. Diskusijų grupių dalyviai rekomendavo užtikrinti priemonės tęstinumą, daugiau dėmesio skiriant programų išgryninimui ir mokymo kokybei.

Nepaisant teigiamo vertinimo ir įvardyto proveržio, pastebėti ir tam tikri taisytini aspektai. Pagal Užimtumo įstatymą⁵⁰ ADRP priemonių (tarp jų ir APVK) tikslas – padėti darbo ieškantiems asmenims padidinti jų užimtumo galimybes. UT pateikti duomenys rodo, jog praktikoje šiek tiek didesnę dalį sudarė ne bedarbiai, o užimtieji (6 lentelė). Diskusijų grupių dalyviai atkreipė dėmesį, kad pasitaikė ir piktnaudžiavimo atvejų, kai mokymuose siekė dalyvauti net valstybės tarnautojai. Ši situacija rodo poreikį tiksliau reglamentuoti užimtųjų dalyvavimo sąlygas ir užtikrinti, kad prioritetą būtų skiriamas darbo ieškantiems asmenims.

6 lentelė. APVK dalyviai* ir baigusieji pagal tikslinę grupę

Laikotarpis	Dalyvių skaičius			Baigusiųjų skaičius		
	Iš viso	Bedarbiai	Užimtieji	Iš viso	Bedarbiai	Užimtieji
2022 m. II pusm.	1 568	1 190	378	477	452	25
2023 m.	5 293	2 959	2 334	3 211	2 020	1 191
2024 m.	8 573	3 927	4 646	5 469	2 649	2 820
2025 m. I pusm.	6 097	2 514	3 583	4 069	1 897	2 172
Dalis nuo visų		49,2 %	50,8 %	Dalis nuo visų	53,1 %	46,9 %

*APVK dalyvių skaičius nurodytas konkrečioms laikotarpiais

Šaltinis: UT

Taip pat, atsižvelgiant į APVK rezultatus, siūlytina didinti užimtųjų APVK dalyvių atsakomybę ir įsipareigojimus baigti mokymus, nes šiai dalyvių grupei, lyginant su bedarbiais, būdinga santykinai didesnė mokymus nebaigusiu dalyvių procentinė dalis. Kiti taisytini dalykai buvo aptarti ankstesniuose poskyriuose. Jie apima aiškesnį institucijų atsakomybių paskirstymą – ypač tų funkcijų, kurios nėra priskirtos UT ar SADM kompetencijai (pavyzdžiui, mokymo turinio kokybės užtikrinimas). Taip pat būtina nuosekli neformalių programų kainodaros

⁴⁸ Užimtumo tarnyba (2025). Profesijų padėties darbo rinkoje apžvalga.

⁴⁹ KURSUK – vieno langelio principu veikianti nacionalinė suaugusiųjų švietimo platforma, kurioje asmenys gali rinktis jiems reikalingus bei valstybės prioritetus atitinkančius mokymus ir gauti finansavimą iki 500 Eur. Prieiga per internetą: <https://kursuk.lt/>

⁵⁰ Seimas (2016). Lietuvos Respublikos užimtumo įstatymas. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalActEditions/lt/TAD/b9ca8ad03de611e68f278e2f1841c088?faces-redirect=true>

sistema, įgyvendinimo procedūrų ir dokumentacijos supaprastinimas, tikslingesnė dalyvių atranka. Dėl Sąrašo sudarymo diskusijų grupių dalyvių nuomonės išsiskyrė: vieni akcentavo, kad tai nėra UT kompetencija, kiti – priešingai, teigė, jog UT dėl darbo rinkos išmanymo ir patirties yra tinkamiausia institucija jam sudaryti. Jeigu Sąrašo rengimas liktų UT kompetencijoje, rekomenduota jį rengti kartu su mokymo teikėjų ir kitų suinteresuotų šalių atstovais.

Identifikuotų trūkumų pašalinimas neišvengiamai suponuoja ir atitinkamas teisinio reguliavimo korekcijas, kurios būtinos, norint tęsti Priemonių įgyvendinimą pabaigus jų pilotinius projektus.

PVK priemonė

Vertinant PVK (1.1–1.6 poskyriai), išryškėjo keli esminiai trūkumai. Pirma, Lietuvos strateginiuose dokumentuose ir teisės aktuose nėra aiškiai ir vienareikšmiškai apibrėžta, kas yra laikoma žaliosios ir skaitmeninės transformacijos tikslais bei žiedinės ekonomikos skatinimu, o jų samprata tarp skirtingų institucijų skiriasi. Tai apsunkina paraiškų vertinimą, sudaro prielaidas bandymams dirbtinai „pritempti“ paraiškas prie nustatytų prioritetų ir lemia teisinius ginčus dėl atmetų paraiškų. Antra, pati paraiškų teikimo ir vertinimo procedūra sudėtinga ir imli resursams – nors dauguma paraiškų neatitinka reikalavimų, jų vertinimui reikia skirti tiek pat laiko kaip ir tinkamų. Trečia, UT darbuotojams teko vertinti planuojamų steigti darbo vietų atitikimą nustatytiems prioritetams, nors iki tol tokios patirties jie neturėjo, todėl kilo kompetencijos iššūkių. Šie aspektai rodo, kad PVK neturi stabilaus koncepcinio pagrindo ir jos samprata turėtų būti tikslinama.

Pagal PVK reikalavimus, subsidijos paraiškas gali teikti tiek bedarbiai, tiek užimtieji. Jie turi būti registruoti UT ir atitikti nustatytus kriterijus (pavyzdžiui, privalomą paraiškos teikėjo dalyvavimą Inovacijų agentūros verslo kūrimo mokymuose)⁵¹. Remiantis UT duomenimis apie pateiktas paraiškas, daugiausia buvo siekiama steigti tokias darbo vietas kaip kosmetologo (74), fotografo (65), ekskavatoriaus mašinisto (48), automobilio vairuotojo (46), variklinių transporto priemonių mechaniko (25), grafikos dizainerio (23). Iš esmės šios profesijos priskirtinos kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų grupei pagal Lietuvos profesijų klasifikatorių⁵². Tokioms darbo vietoms sukurti įmonės steigimas nebūtinai, nes jos gali būti vykdomos individualios veiklos pagrindu, tačiau Užimtumo įstatymas numato, kad parama darbo vietai kurti susieta su įpareigojimu steigti įmonę.

Prieinami duomenys rodo ryškius regioninius skirtumus užimtumo srityje. Oficialiosios statistikos duomenimis, 2024 m. darbo jėgos aktyvumo lygis apskrityse svyravo nuo 70,3 proc. Tauragės apskrityje iki 82,2 proc. Vilniaus apskrityje⁵³, o registruoto nedarbo lygis tarp teritorijų skyrėsi daugiau nei tris kartus – nuo 3,8 proc. Neringoje iki 12,4 proc. Ignalinos r.⁵⁴ Panašios tendencijos stebimos ir 2025 m.⁵⁵ Šie duomenys pagrindžia, kad parama darbo vietoms steigti yra ypač aktuali regionuose. Be to, apie 15 proc. UT klientų nurodo svarstantys galimybę vykdyti savarankišką veiklą (pagal verslo liudijimą ar individualios veiklos pažymėjimą), kuriai pradėti paprastai trūksta nedidelės pinigų sumos darbo įrangai ar įrankiams įsigyti. UT nuomone, finansinė pagalba darbo vietoms steigti yra reikalinga, tačiau aktualu orientuotis į paprastesnius administravimo procesus ir atsakyti veiklų siejimo su skaitmenine ir žaliaja transformacija bei žiedine ekonomika. Diskusijų grupių dalyvių nuomone, pakaktų, kad paraiškoms būtų skiriami papildomi balai, jei numatomos darbo vietos prisideda prie minėtų krypčių įgyvendinimo.

IŠVADA. Analizė rodo, kad Užimtumo įstatyme numatytos priemonės – APVK ir PVK – išlieka aktualios. APVK atliepia nuolatinį darbo rinkos poreikį kvalifikuotai darbo jėgai ir suteikia galimybes tobulinti ar keisti kvalifikacijas, todėl jos tikslai svarbūs tiek šiandien, tiek ateityje. PVK aktualumą pagrindžia regioniniai užimtumo skirtumai ir savarankiškos veiklos plėtros poreikis. Kita vertus, nustatyti trūkumai rodo būtinybę koreguoti teisinį

⁵¹ Parama verslui kurti. Atmintinė. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/parama-verslo-kurimui/487>

⁵² Lietuvos profesijų klasifikatorius. Prieiga per internetą: <https://www.profesijuklasifikatorius.lt/index.php/>

⁵³ OSP. Darbo jėga, Darbo jėgos aktyvumo lygis. Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=ec44aee1-7689-4dec-a46e-7cb0ce4ca73c#/>

⁵⁴ Užimtumo tarnyba (2024). Lietuvos darbo rinkos tendencijos 2024 m. ir prognozės. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/darbo-rinka/darbo-rinkos-tendencijos/89>

⁵⁵ Užimtumo tarnyba. Situacija darbo rinkoje: naujausia apžvalga. Leidinys Darbo rinkos apžvalga. Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/darbo-rinka/situacija-darbo-rinkoje-naujausia-apzvalga/87>

reguliavimą: APVK atveju – aiškiau paskirstant atsakomybes tarp institucijų, PVK atveju – išsprendžiant nustatytus koncepcinius trūkumus. Be to, siekiant užtikrinti priemonių veiksmingumą ir ilgalaikį stabilumą, būtina spręsti visų ADRP priemonių finansavimo klausimą, didesnę dalį lėšų numatant iš valstybės biudžeto.

1.8. Veiksmingumo vertinimas: apibendrinimas

Atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus, 7 lentelėje pateikiami pagrindiniai APVK ir PVK privalumai ir trūkumai. Toks palyginimas leidžia įvertinti šių priemonių veiksmingumą ir nustatyti kryptis, kuriose reikalingi patobulinimai.

7 lentelė. APVK ir PVK privalumai ir trūkumai

Priemonė	Privalumai	Trūkumai
APVK	- Priemonė lanksti ir atliepia darbo rinkos poreikius - Sustiprino skaitmenizacijos dimensiją paramos mokymuisi srityje - Sukūrė stiprią mokymo teikėjų rinką ir lektorių tinklą - Teigiamai vertinama visų suinteresuotų grupių - Nors priemonės įgyvendinimo terminas – 2026 m. II ketv., jau pasiektas ir viršytas dalyvių skaičiaus (produkto) rodiklis	- Nepakankamai aiškus atsakomybių tarp institucijų pasidalijimas (ypač dėl mokymo kokybės užtikrinimo ir Sąrašo sudarymo) - Stokojama aiškos NSŠ kainodaros sistemos - Tarp priemonės dalyvių labiau dominuoja užimtieji, nors visų ADRP priemonių pirminė auditorija – bedarbiai - Ribotos galimybės mokytis pagal aukštojo mokslo programas - Gausi dokumentacija didina administracinę naštą
PVK	- Sudarytos galimybės UT klientams gauti finansinę paramą verslo pradžiai - Priemonės poreikį pagrindžia regioniniai skirtumai ir UT klientų siekis pradėti savarankišką veiklą - Savo kompetencijas pakėlė net ir atmestų paraiškų teikėjai, nes privalėjo dalyvauti Inovacijų agentūros mokymuose - Dėl vykdytų mokymų pakilo UT darbuotojų kompetencija	- Priemonė neturi tvirto koncepcinio pagrindo, trūksta vieningos prioritetų (skaitmeninė ir žaliaji transformacija, žiedinė ekonomika) sampratos - Steigiamos darbo vietos dažniausiai priskirtinos kvalifikuotų darbininkų ir amatininkų grupei, kurioms įmonės steigimas nėra būtinas (gali būti vykdomos individualios veiklos pagrindu) - Didelė dalis paraiškų atmetama, kyla sudėtingumų vertinant paraiškas, dėl atmestų paraiškų kyla daug teisinių ginčų - Paraiškų vertinimas – sudėtingas ir laikui imlus procesas-, reikalaujantis didelių UT žmogiškųjų išteklių - Nemaža dalis UT specialistų laiko panaudota neracionaliai (atmestoms paraiškoms vertinti ir jų atmetimui pagrįsti)

Šaltinis: STRATA

Apibendrinant galima teigti, kad APVK ir PVK prisidėjo prie užimtumo rėmimo priemonių plėtos, tačiau jų veiksmingumas vertintinas nevienodai. APVK veiksmingumas pasireiškė per atitiktį rinkos poreikiams, sustiprintą mokymosi pasiūlą ir lektorių tinklą, tačiau aiškių atsakomybių stoka, dalyvių struktūra pagal tikslines grupes, jų pasirengimo ir motyvacijos trūkumas kartu su ribotais UT žmogiškaisiais ir finansiniais ištekliais mažina bendrą teigiamo vertinimo svorį. PVK veiksmingumas kol kas ribotas – priemonės koncepcinis neapibrėžtumas riboja galimybes įvertinti jos realų poveikį užimtumui, o laikui ir resursams imlus paraiškų vertinimas reikšmingai didina UT specialistų darbo krūvį.

Abiejų Priemonių veiksmingumui neigiamos įtakos gali turėti finansavimo fragmentiškumas. Didžioji lėšų dalis skiriama iš ES fondų, o valstybės biudžeto įnašas išlieka menkas, todėl kyla rizika dėl Priemonių tęstinumo pasibaigus dabartiniam ES finansavimo ciklui.

APIBENDRINANTI IŠVADA. Siekiant padidinti veiksmingumą, APVK atveju rekomenduotina aiškiai paskirstyti institucijų atsakomybes ypač dėl mokymo kokybės ir Sąrašo sudarymo, nustatyti NSŠ kainodarą, numatant darbdavių siunčiančių darbuotojus mokytis kofinansavimo dalį, tobulinti dalyvių atrankos mechanizmus. PVK atveju būtina iš esmės peržiūrėti priemonės koncepciją, supaprastinti procesus ir orientuoti subsidijas į savarankiško darbo rėmimą regionuose. Taip pat svarbu abiem Priemonėms užtikrinti stabilų ir nuoseklų finansavimą, didesnę dalį lėšų numatant iš valstybės biudžeto.

Keičiant teisinį reguliavimą, turėtų būti objektyviai įvertinama ne tik planuojamų pakeitimų nauda, bet ir su tuo susijusios sąnaudos visiems darbo rinkos dalyviams. Konsultacijos su suinteresuotais asmenimis prieš rengiant teisės aktų projektus leistų identifikuoti sprendinias problemas ir galimus jų sprendimo būdus, padėtų išvengti galimų reguliavimo klaidų ir neplanuotų neigiamų pasekmių.

Svarbu pabrėžti, kad identifikuotiems trūkumams pašalinti bus reikalingi tam tikri teisinės bazės ir procedūriniai pokyčiai. Tačiau teisinis reguliavimas turėtų būti keičiamas jau pasibaigus pilotiniams projektams ir orientuotas į pasirengimą įgyvendinti Priemonės valstybės biudžeto lėšomis (jeigu būtų priimtas sprendimas dėl tolesnio Priemonių įgyvendinimo).

2. Poveikio kriterijus

2.1. Poveikis skirtingoms asmenų grupėms

Priemonių poveikis buvo vertinamas dar nepasibaigus jų įgyvendinimo metu (galutinis terminas – 2026 m. II ketv.), t. y. neturint visų duomenų ir galutinių rezultatų. Atliktas vertinimas leido nustatyti pagrindines tendencijas ir išryškinti problemas, tačiau parengtos išvados laikytinos preliminaromis.

Pažymėtina, kad pagal Priemonių reglamentavimą galima išskirti šias asmenų grupes, kurios patyrė arba galėjo patirti poveikį – paramos gavėjai (bedarbiai ir užimtieji) ir kiti asmenys (darbdaviai, įdarbinę paramos mokymuisi gavėjus, mokymo paslaugų teikėjai, UT darbuotojai). Kalbant apie priemonių poveikį tam tikroms sritims, analizei buvo pasirinktos dvi sritys, kurioms tikėtinas didesnis Priemonių poveikis – socialinė aplinka ir regionų plėtra.

Poveikis paramos gavėjams

Nors nustatytas Priemonių įgyvendinimo terminas – 2026 m. II ketvirtis, tačiau APVK dalyvių skaičius, jau viršijo planuotą (5 lentelė). Tikėtina, kad PVK dalyvių skaičius bus mažesnis, nei planuota dėl anksčiau aptartų objektyvių priežasčių ir konceptualių priemonės trūkumų.

APVK priemonėje bedarbių dalyvavo šiek tiek mažiau palyginti su užimtaisiais, tačiau programų baigimo rezultatas geresnis tarp bedarbių (6 lentelė). Diskusijų dalyviai pabrėžė, kad užimtiesiems asmenims kartais sudėtinga prisitaikyti prie mokymų grafiko. Buvo išsakyta nuomonė, kad programos dirbantiesiems ir bedarbiams turėtų skirtis pagal jų organizavimą, t. y. atsižvelgiant į skirtingą dalyvių situaciją rinkoje, turėtų būti pritaikytas tvarkaraštis, mokymų intensyvumas ir trukmė.

Užimtųjų įsidarbinimo rodiklis baigus programą yra aukštesnis, tačiau tai labiau atspindi jų pradinę padėtį darbo rinkoje, o ne pačios priemonės poveikį – jie ir toliau išlieka darbo santykiuose. Tuo tarpu bedarbių įsidarbinimo rodiklis, praėjus 12 mėn. po programos baigimo, siekia 83 proc. ir nagrinėjamu laikotarpiu nekito (8 lentelė). Pastebėtina, kad bendras APVK dalyvių rodiklis rodo augimo tendenciją, tačiau atsižvelgiant į tai, jog bedarbių rodiklis išlieka stabilus, šį augimą lemia didėjanti užimtųjų dalis tarp APVK dalyvių (6 lentelė) ir jų įsidarbinimo rodiklio didėjimas.

8 lentelė. APVK efektyvumas – baigusiųjų programą dalis, kurie dirba praėjus 12 mėn. po baigimo⁵⁶

Asmenų grupė	2023 m.	2024 m.	2025 I pusm.
Bedarbiai ir užimtieji	83 %	87 %	89 %
Tik bedarbiai	83 %	83 %	83 %
Tik užimti	89 %	94 %	96 %

Šaltinis: UT

Siekiant geriau įvertinti APVK poveikį dalyviams, buvo atliktas palyginimas su UT klientais, gavusiais paramą mokymuisi pagal PM programas. Analizei pasirinkta tikslinė grupė – 30–50 metų amžiaus bedarbiai, turintys aukštąjį išsilavinimą ir Lietuvos pilietybę. Vertinimo laikotarpis (2023 m. kovo 1 d. – 2025 m. kovo 1 d.) nustatytas atsižvelgiant į duomenų prieinamumą ir palyginamumo sąlygas. Analizėje naudoti UT duomenys. Palyginimo rezultatai parodė, baigusiųjų APVK ir PM programas įsidarbinimas per 6 mėnesius yra faktiškai vienodas (atitinkamai 92,1 proc. ir 92,3 proc.), tačiau įsidarbinusių dalis, kurie vykdo individualią veiklą, yra reikšmingai didesnė APVK programą baigusiųjų grupėje (52,3 proc., palyginti su 37,3 proc. PM atveju). Apibendrinant galima

⁵⁶ 8 lentelėje nepateikti duomenys už 2022 m., nes Priemonė pradėta įgyvendinti nuo 2022 m. liepos 1 d. ir 2022 m. dar nebuvo dalyvių, kurie būtų baigę mokymus ir kuriems būtų praėjęs 12 mėnesių terminas

teigti, kad APVK ir PM programos vienodai prisideda prie dalyvių įsidarbinimo, tačiau APVK labiau skatina savarankišką veiklą.

Remiantis UT švieslentės duomenimis⁵⁷, APVK dalyvių, dirbančių pagal darbo sutartį, vidutinis darbo užmokestis per 6 mėn. po priemonės baigimo padidėjo visose teritorijose, išskyrus Druskininkų ir Palangos m. savivaldybes. Tai leidžia teigti, kad APVK gali turėti teigiamos įtakos darbo užmokesčio augimui, tačiau dėl bendros atlyginimų didėjimo tendencijos darbo rinkoje sudėtinga tiksliai įvertinti tikrąjį priemonės poveikio mastą.

Tarp UT klientų, kurių paraiškos dalyvauti PVK priemonėje buvo patvirtintos, vyrauja užimtieji (55 proc.), o bedarbiai sudaro mažesnę dalį (45 proc.). Dėl vėlavusios PVK įgyvendinimo pradžios⁵⁸ ir ilgo paramos įgyvendinimo ciklo (galutinį rezultatą galima įvertinti praėjus 36 mėn. nuo paramos gavimo) kol kas nėra pakankamai duomenų, kad būtų galima objektyviai įvertinti priemonės poveikį tikslinėms grupėms.

UT apklausų duomenys rodo, kad darbdaviai, sudarę trišales sutartis, palankiai vertina APVK dalyvius – beveik 94 proc. atsakiusiųjų nurodė esantys patenkinti darbuotojais, kurie mokėsi pagal šią priemonę. Panašiai teigiamai APVK vertina ir patys dalyviai – mokymo paslaugomis patenkinti apie 89 proc. atsakiusiųjų. Konsultacijų, suteiktų įgyvendinant PVK, vertinimas taip pat itin palankus – beveik 96 proc. atsakiusiųjų nurodė esantys patenkinti gautomis paslaugomis. Pažymėtina, kad apklausos anketa siunčiama visiems dalyviams, tačiau rodikliai skaičiuojami tik nuo atsakiusiųjų, todėl jie atspindi labiau aktyvesnių respondentų nuomonę. Apklausų rezultatai leidžia daryti prielaidą, kad APVK ir PVK turi teigiamą poveikį tikslinėms grupėms – tiek darbdaviai, tiek dalyviai paprastai vertina priemones palankiai, o tai rodo jų naudą dalyvių integracijai į darbo rinką.

Poveikis kitoms asmenų grupėms

Priemonių įgyvendinime dalyvauja reikšminga dalis UT specialistų: APVK administruoja apie 60 darbuotojų, PVK paraiškas vertina 55–57, o jų administravimu užsiima dar apie 30 specialistų. Todėl neišvengiamai daromas poveikis UT veiklai – viena vertus, didėja darbuotojų darbo krūvis (1.4 poskyris), kita vertus, sudaromos galimybės tobulinti UT darbuotojų kvalifikaciją. Priemonių įgyvendinimo metu daug dėmesio skirta UT darbuotojų kvalifikacijai kelti:

- visiems UT specialistams, kurie pagal vykdomas funkcijas dalyvauja APVK įgyvendinimo ir administravimo procesuose, organizuoti vidiniai mokymai;
- PVK startui skirti UT darbuotojų mokymai: „Verslo e. gidas“ (Inovacijų agentūra) kursą baigė 285 specialistai, nuotoliniuose mokymuose „Žiedinė ekonomika. Žalioji transformacija“ – dalyvavo 360 asmenų, trijų dienų mokymuose „Verslo kūrimas“ (planavimas, marketingas, kaštų – naudos analizė, rizikos, perorientavimas) – dalyvavo 381 specialistas, prieš kiekvieną PVK paraiškų atranką organizuoti vidiniai mokymai ir metodinė pagalba vertintojams.

APVK praplėtė paramos gavėjų sąrašą ir įmonės įgijo galimybę patobulinti turimų darbuotojų kvalifikaciją. Diskusijų grupių dalyvių nuomone, tai lankstus instrumentas, leidžiantis prisitaikyti prie įvairių poreikių, kas ypač aktualu dinamiškam informacinių technologijų sektoriui. Kita vertus, atkreiptinas dėmesys, kad darbdavių dalyvavimas diskusijų grupėse buvo gana pasyvus, kas gali būti siejama su jų orientacija į praktinius-komercinius interesus (pavyzdžiui, galimybę nemokamai kelti savo darbuotojų kvalifikaciją) ir ribota motyvacija prisidėti svarstant APVK įgyvendinimo ir šios priemonės tobulinimo klausimus. Tai rodo, kad darbdaviai priemonę linkę vertinti per finansinės naudos prizmę, todėl, atsiradus pareigai finansiškai prisidėti, jų susidomėjimas APVK, tikėtina, sumažėtų.

Kaip jau aprašyta ankstesniuose poskyriuose, APVK dėka sustiprėjo mokymo teikėjų rinka ir buvo suformuota lektorių tinklas, jiems atsivėrė naujos veiklos galimybės. Tuo tarpu PVK tam tikra prasme paskatino konsultacinių įmonių veiklą – UT duomenimis, apie 40 proc. paraiškų teikėjų pasinaudojo mokamomis verslo konsultantų paslaugomis, rengiant paraiškas finansinei paramai gauti. Viena vertus, priemonė paskatino konsultacinių

⁵⁷ Profesinio mokymo efektyvumo švieslentė (duomenys atnaujinti 2025 m. liepos 1 d.). ADRP priemonė APVK. Prieiga per internetą: <https://app.powerbi.com/view?r=eyJrIjoimRkMjRiMWQzMjQxYy00Y2I1LTg2ZjAtNDkzZGE4NzhhNGEwIiwidCI6ImJhMGY1NjIxLWFiZmZmQmQwZi1hZGM5LWRhMjFkNGNiMTgyNSIsImMiOiI9>

⁵⁸ Pirmoji PVK paraiškų atranka buvo paskelbta tik 2023 m. birželio 29 d.

paslaugų plėtrą, kita vertus – sukūrė potencialių paramos gavėjų priklausomybę nuo išorinių konsultantų, kai vadovaujamosi klaidingu įsitikinimu, kad iš konsultacinės įmonės įsigytas verslo idėjos aprašymas garantuoja paramos gavimą. Dalis pareiškėjų ne visada supranta paraiškos turinį ir reikalavimus, todėl kyla klausimų dėl realaus planuojamų veiklų pagrįstumo. Diskusijų grupėse atkreiptas dėmesys, kad paramos siekiantys asmenys dažnai stokoja verslo administravimo, buhalterinės apskaitos žinių, todėl renkasi konsultantų pagalbą. Dėl to gaunama daug panašių standartinių paraiškų, o pareiškėjai ne visuomet pajėgūs apginti savo projektus, kas vėliau sukelia ginčų.

IŠVADA. Atlikta analizė rodo, kad Užimtumo įstatyme įteisintos Priemonės turėjo teigiamą poveikį bedarbiams ir užimtiesiems, skatino jų užimtumą ir savarankišką veiklą, prisidėjo prie mokymo paslaugų rinkos plėtros, lektorių tinklo formavimo ir UT darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo. Kita vertus, išryškėjo tam tikri iššūkiai: padidėjęs UT specialistų darbo krūvis, pareiškėjų priklausomybė nuo išorinių konsultantų rengiant paraiškas, rizika dėl darbdavių susidomėjimo APVK mažėjimo atsiradus pareigai finansiškai prisidėti. Tačiau, reiktų pastebėti, kad dėl įgyvendinimo vėlavimo ir ilgo paramos įgyvendinimo ciklo PVK poveikis dar negalėjo būti iki galo vertintinas.

2.2. Poveikis socialinei aplinkai

Paprastai poveikis socialinei aplinkai vertinamas pagal kelių tarpusavyje susijusių rodiklių visumą (švietimo, įtraukties, užimtumo, pajamų ir kt.). Dalis šių rodiklių aptarta ankstesniuose poskyriuose, pavyzdžiui, dalyvavimas Priemonėse ar APVK efektyvumas, matuojamas pagal dalyvių įsidarbinimo rodiklį. Šiame poskyryje siekta detaliau aptarti Priemonių poveikio mastą darbo rinkai.

Dirbančiųjų skaičius Lietuvoje 2025 m. spalio 1 d. siekė apie 1 460 tūkst., bedarbių – 150,7 tūkst.⁵⁹, APVK nuo jos įgyvendinimo pradžios iki 2025 m. II pusm. dalyvavo 7,6 tūkst. užimtųjų ir 7,6 tūkst. bedarbių, tai atitinkami sudaro 0,52 proc. užimtųjų ir 5,04 proc. bedarbių.

Planuojama, kad PVK per visą jos įgyvendinimo laikotarpį (2023 – 2026 m.) pasinaudos 1325 asmenys, sukurdami darbo vietą sau, o kai kuriais atvejais – ir kitam asmeniui⁶⁰. Palyginimui, agentūros „Investuok Lietuvoje“ duomenimis, įgyvendinus tiesioginių užsienio investicijų projektus 2022-2024 m. laikotarpiu Lietuvoje planuota sukurti tarp 3 tūkst. ir 5 tūkst. naujų darbo vietų kasmet⁶¹.

Toliau atskirai pateikiamas abiejų analizuotų Priemonių poveikio socialinei aplinkai vertinimas.

APVK poveikis socialinei aplinkai

Vertinamuoju laikotarpiu APVK dalyvavo 15 166 asmenys, iš jų 49,2 proc. – bedarbiai. Beveik 90 proc. APVK baigusiujų programą dirba praėjus 12 mėn. po jos pabaigos. Palyginimas su PM programomis rodo, kad APVK labiau nei PM skatina verslumą. Remiantis 2025 m. birželio 30 d. duomenimis, daugumą dalyvių (beveik 84 proc.) sudarė 25–54 metų asmenys; jaunimas iki 24 m. sudarė 13 proc., o 55 m. ir vyresni – kiek daugiau nei 3 proc. Tai rodo, kad pagal APVK mokėsi įvairaus amžiaus UT klientai iš skirtingų regionų, t. y. priemonės prieinamumas užtikrintas įvairaus amžiaus asmenims visoje Lietuvos teritorijoje (detaliau apie geografinį priemonės dalyvių pasiskirstymą – 2.3 poskyryje). APVK dalyvių, dirbančių pagal darbo sutartį, vidutinis darbo užmokestis per 6 mėn. po priemonės baigimo padidėjo beveik visose teritorijose (2.1 poskyris), tačiau dėl bendros atlyginimų didėjimo tendencijos darbo rinkoje sudėtinga tiksliai įvertinti tikrąjį priemonės poveikio mastą.

⁵⁹ Prieiga per internetą: <https://uzt.lt/darbo-rinka/situacija-darbo-rinkoje-naujausia-apzvalga/87>

⁶⁰ Tiksliai prognozuoti ir suskaičiuoti PVK dėka naujai sukurtų darbo vietų skaičių sudėtinga dėl įvairių aplinkybių didinančių neapibrėžtumą; galutinis rezultatas įvertinamas tik praėjus 36 - 48 mėn. nuo paramos gavimo, iš anksto nėra aišku, kelios darbo vietos bus sukurtos gavus paramą, galimi atvejai, kad prieš pasinaudodamas PVK parama, tas pats asmuo uždarė iki tol turėtą verslą ir pan.

⁶¹ Prieiga per internetą: <https://investlithuania.com/lt/naujienos/2024-m-tiesioginiu-uzsienio-investiciju-fronte-pasiektas-rekordas-bet-auga-konkurencija/>

PVK poveikis socialinei aplinkai

Vertinamuoju laikotarpiu buvo patvirtintos 1 478 PVK paraiškos, iš jų 45 proc. pateikė bedarbio statusą turintys asmenys. Iki 2025 m. birželio 30 d. įsteigtos 534 darbo vietos, pasirašytos 739 finansavimo sutartys 770 darbo vietoms steigti.

Pagal PVK reikalavimus visi pretendentai turėjo būti baigę Inovacijų agentūros organizuojamus mokymus „Verslo e. gidas“, todėl šioje srityje įgūdžius patobulino daugiau kaip 5 tūkst. paraiškų teikėjų. Be to, bendruoju konsultacijų telefonu nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d. suteikta 17,1 tūkst. konsultacijų dėl darbo vietų steigimo (tarp jų – ir pagal PVK). Todėl bendras asmenų, kuriems PVK įgyvendinimas turėjo teigiamą poveikį, skaičius yra kelis kartus didesnis, negu faktiškai gavusių paramą skaičius.

Paraiškas teikė UT klientai iš įvairių Lietuvos regionų (detaliau – 2.3 poskyryje). Be to, vertinant PVK paraiškų kokybę papildomi balai buvo skiriami tiems pareiškėjams, kurie buvo registruoti aukšto nedarbo teritorijose ir jose planavo steigti darbo vietas.

IŠVADA. Priemonių teisinis reguliavimas ir jų praktinis įgyvendinimas turėjo teigiamą poveikį socialinei aplinkai – jos prisidėjo prie užimtumo augimo, verslumo skatinimo ir dalyvių įgūdžių tobulinimo. Priemonės buvo prieinamos įvairaus amžiaus ir skirtingų regionų dalyviams, tuo būtu sustiprino jų socialinę įtrauktį ir mažino darbo rinkos atskirtį. Kita vertus, kiekybiškai įvertinti analizuojamų priemonių poveikį socialinei aplinkai yra sunkiai įgyvendinama užduotis, nes socialinės aplinkos pokyčius įtakoja visas kompleksas įvairių veiksmų, išeinančių už šio vertinimo ribų.

2.3. Poveikis regionų plėtrai

APVK poveikis regionų plėtrai

APVK nebuvo nustatytas konkretus tikslas prisidėti prie regionų plėtros, tačiau turimi duomenys rodo, kad pagal šią priemonę mokėsi tiek bedarbiai, tiek užimtieji iš visų Lietuvos apskričių. Sugretinus darbo jėgos (bedarbių ir užimtųjų) duomenis⁶² su APVK dalyvių skaičiumi nuo projekto pradžios iki 2025 m. birželio 30 d., matyti, kad dalyvavimo intensyvumas regionuose skyrėsi – nuo 0,4 proc. darbo jėgos Marijampolės apskrityje iki 1,3 proc. Vilniaus apskrityje (9 lentelė). Šiuos skirtumus galėjo lemti regioninių darbo rinkų ypatumai. Nepaisant to, programą baigusiujų dalis visose apskrityse siekė 85-90 proc., o įsidarbinimo rodiklis viršijo 90 proc. visose apskrityse (9 lentelė). Šie rezultatai patvirtina teigiamą APVK poveikį regionų plėtrai, nepriklausomai nuo jų geografinės padėties. Atkreiptinas dėmesys, kad rezultatai yra preliminarūs, nes priemonė dar nebaigta įgyvendinti, o duomenys apima laikotarpį nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d..

9 lentelė. Darbo jėga, APVK dalyvių skaičius, jų baigimo ir įsidarbinimo rodikliai pagal apskritis

Apskritis	Darbo jėga 2022–2024 m. vidurkis tūkst.	APVK dalyvių sk. nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d.	APVK dalyvių dalis nuo darbo jėgos	APVK programos baigusiujų dalis	Įsidarbinusių dalis nuo APVK programos baigusiujų
Alytaus	66,4	362	0,5 %	88,7 %	93,1 %
Kauno	338,9	3617	1,1 %	87,2 %	92,4 %
Klaipėdos	184,1	1789	1,0 %	86,7 %	96,6 %
Marijampolės	68,0	258	0,4 %	88,0 %	93,4 %
Panevėžio	101,4	577	0,6 %	88,6 %	94,1 %
Šiaulių	135,6	768	0,6 %	88,7 %	93,8 %
Tauragės	41,6	358	0,9 %	85,2 %	91,5 %

⁶² Darbo jėga. Duomenų rinkinys: Amžius (15 metų ir vyresni) | Apskritis | Išsilavinimas (1998 - 2024) (Atnaujinta: 2025-02-21). Prieiga per internetą: <https://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?hash=5b7fa09d-7ace-4909-89d9-b8a8897da5ba#/>

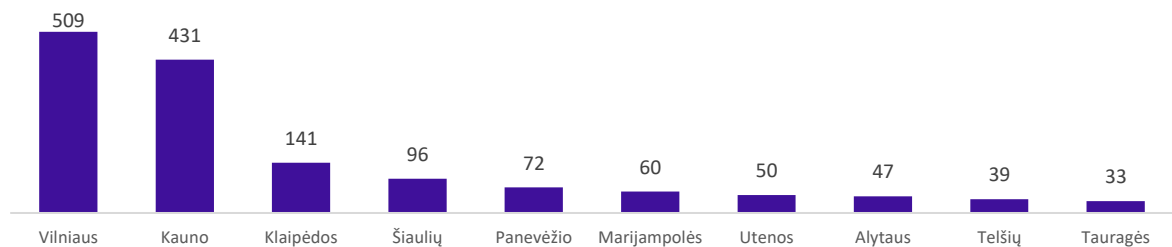
Telšių	67,7	377	0,6 %	89,7 %	90,5 %
Utenos	63,8	439	0,7 %	90,2 %	98,7 %
Vilniaus	508,1	6621	1,3 %	87,3 %	94,1 %

Šaltinis: STRATA pagal OSP ir UT duomenis

PVK poveikis regionų plėtrai

Kaip ir APVK atveju, PVK nebuvo nustatytas konkretus tikslas prisidėti prie regionų plėtros, o dėl vėlavusios įgyvendinimo pradžios⁶³ realų poveikį šiuo metu dar sunku įvertinti. Vis dėlto patvirtintų paraiškų duomenys (2 pav.) rodo, kad jos gautos iš visų Lietuvos apskričių, todėl galima teigti, kad darbo vietos bus kuriamos visoje šalies teritorijoje, taip prisidedant prie regionų plėtros.

2 pav. Patvirtintų PVK paraiškų skaičius pagal apskritis (duomenys nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. birželio 30 d.)

Šaltinis: STRATA pagal UT duomenis

IŠVADA. Nors APVK ir PVK priemonėms nebuvo nustatyti konkretūs tikslai, susiję su regionų plėtra, jų teisinis reguliavimas ir praktinis įgyvendinimas turėjo teigiamą poveikį visoje Lietuvoje. APVK dalyvavo visų apskričių atstovai, ir nors dalyvavimo intensyvumas regionuose skyrėsi, rezultatai rodo aukštą efektyvumą: visose apskrityse mokymo programų baigusiujų dalis viršijo 85 proc., o įsidarbinimo rodiklis – 90 proc. Tai patvirtina, kad priemonė prisidėjo prie darbo jėgos potencialo stiprinimo regionuose. PVK paraiškos taip pat gautos iš visų apskričių, todėl galima daryti prielaidą, kad naujos darbo vietos bus kuriamos visoje šalies teritorijoje, taip prisidedant prie regionų plėtros.

2.4. Poveikio vertinimas: apibendrinimas

Atsižvelgiant į atliktos analizės rezultatus, 10 lentelėje pateikiami pagrindiniai APVK ir PVK privalumai ir trūkumai, susiję su poveikio kriterijumi.

10 lentelė. APVK ir PVK privalumai ir trūkumai, susiję su poveikio kriterijumi

Priemonė	Privalumai	Trūkumai
APVK	- Santykinai didelis dalyvių skaičius iš visų Lietuvos apskričių - Aukšti mokymo programų baigimo ir įsidarbinimo rodikliai visose apskrityse - Teigiamas poveikis dalyvių vidutiniam darbo užmokesčiui pagal darbo sutartį (nors dalį šio augimo galėjo lemti bendros atlyginimų didėjimo tendencijos rinkoje) - Sustiprinta mokymo teikėjų rinka ir suformuota lektorių tinklas - Darbdaviai ir dalyviai gerai vertina priemonę	- Mokymo programų organizavimas nepakankamai pritaikytas skirtingoms tikslinėms grupėms (užimtiesiems ir bedarbiams) - Rizika, kad atsiradus pareigai finansiškai prisidėti prie priemonės įgyvendinimo, sumažėtų darbdavių susidomėjimas

⁶³ Pirmoji PVK paraiškų atranka buvo paskelbta tik 2023 m. birželio 29 d.

	▪ Sustiprėjo UT specialistų kvalifikacija ir patirtis	
PVK	▪ Dalyvauja asmenys iš visų Lietuvos apskričių, visose apskrityse steigiamos darbo vietos ▪ Visi pareiškėjai baigė „Verslo e. gidas“ mokymus (virš 5 tūkst. asmenų įgijo verslumo įgūdžių) ▪ Pareiškėjai labai gerai vertina konsultacijas dėl darbo vietų steigimo ▪ Reikšmingai sustiprėjo UT specialistų kvalifikacija ir patirtis	▪ Reikšmingai padidėjo UT darbuotojų darbo krūvis ▪ Pareiškėjų priklausomybė nuo išorinių konsultantų ▪ Dalis pareiškėjų nesupranta paraiškos turinio ir reikalavimų, nesugeba apsiginti paraiškų

Šaltinis: STRATA

APIBENDRINANTI IŠVADA. Apibendrinant galima teigti, kad Priemonių teisinis reguliavimas ir praktinis įgyvendinimas turėjo teigiamą poveikį tikslinėms grupėms, socialinei aplinkai ir regionų plėtrai. Kalbant apie tikslines grupes, pastebėtina, kad APVK ir PVK darė įtaką ne tik tiesioginiams paramos gavėjams – UT klientams (bedarbiams ir užimtiesiems), bet ir kitoms asmenų grupėms (UT darbuotojams lektoriams ir kt.). Vertėtų paminėti, kad poveikis UT darbuotojams buvo ir teigiamas (pakėlė kvalifikaciją), ir neigiamas (padidėjo darbo krūvis). Socialinei aplinkai poveikis pasireiškė per dalyvių mokymus, konsultacijas, jų užimtumo augimą ir naujų darbo vietų kūrimą. Darbo jėgos potencialo stiprinimas ir naujų darbo vietų kūrimas įvairiose apskrityse patvirtina Priemonių indėlį į regionų plėtrą. Tuo pat metu išryškėjo ir tam tikri neigiami aspektai – padidėjęs UT darbuotojų darbo krūvis ir dalies pretendentų verslo paramai gauti priklausomybė nuo išorinių konsultantų rengiant paraiškas.

3. Rezultatyvumo (efektyvumo) kriterijus

Dėl duomenų ribotumo rezultatyvumo vertinimas buvo atliktas tik APVK. *Ex post* vertinimo laikotarpiu, įgyvendinant PVK dar tebevyksta darbo vietų steigimo procesas. PVK tiesioginės naudos rodiklis vertinamas praėjus 36 mėn. nuo darbo vietos įsteigimo dienos (vertinama, ar po 36 mėn. pavyko išlaikyti įsteigtą darbo vietą ir vykdyti veiklą). Atsižvelgiant į tai, kad pirmosios darbo vietos buvo įsteigtos 2024 m., jų vertinimas galės būti atliekamas ne anksčiau nei 2027 m.

3.1. Asmenų grupių patirtos sąnaudos įgyvendinant Priemones

APVK dalyviams tekusios sąnaudos, apmokėtos valstybės lėšomis, apskaičiuotos atsižvelgiant į mokymo programos pobūdį – formaliojo ar neformaliojo švietimo (11 lentelė). Remiantis pateiktais duomenimis, dalyvavimo priemonėje sąnaudos kasmet didėjo abiejų tipų programose, ypač – formaliose, daugiausia dėl didesnių stipendijų ir kelionės kompensacijų. Visais metais didžiausią mokymo kainos dalį sudarė mokymo paslaugos, kurių kaštai augo abiejų tipų programose, tačiau absoliučiais dydžiais skyrėsi nežymiai. Tikėtina, kad tam, be kita ko, įtakos turėjo pedagogų darbo užmokesčio didinimas.

11 lentelė. APVK baigusiąsiasmenų skaičius ir vidutinė kaina 2022 m. liepos-2025 m. birželio mėn.

	2022 m. 07 – 12 mėn.		2023 m.		2024 m.		2025 m. I pusm.	
	Neformalios mokymo programos	Formalios mokymo programos	Neformalios mokymo programos	Formalios mokymo programos	Neformalios mokymo programos	Formalios mokymo programos	Neformalios mokymo programos	Formalios mokymo programos
Baigusiąsiasmenų sk.	476	1	3 014	197	5 137	332	3 915	154
Vidutinės išlaidos 1 asmeniui, eurai								
Bendra mokymų kaina	3 356	836	4 152	5 482	4 522	6 702	4 489	8 016
Mokymo paslaugos	2 446	449	2 872	2 547	3 292	3 246	3 535	4 090
Mokymo stipendija	891	387	1 270	2 615	1 217	3 000	936	3 507
PSPK*	12	0	6	3	2	2	2	4
Kelionės išlaidos	2	0	3	312	8	441	5	391
Apgyvandinimo išlaidos	6	0	1	6	2	13	1	24

*Privalomo sveikatos patikrinimo kompensacija

Šaltinis: UT

IŠVADA. Turimų duomenų ribotumas leidžia įvertinti tik APVK dalyvių patirtas sąnaudas – didžiąją jų dalį sudarė mokymo paslaugos ir stipendijos, kurios laikui bėgant didėjo, ypač formaliose programose. Pastebimą išlaidų dalį formaliose mokymo programose taip pat sudarė kelionės išlaidos.

3.2. Asmenų grupių gauta nauda įgyvendinant Priemonės

Atliekant APVK naudos bedarbiams vertinimą, buvo analizuojami du aspektai: (1) bedarbių, įsidarbinusių po mokymų, sveikatos pagerėjimas ir (2) sukurta pridėtinė vertė dėl dalyvavimo darbo rinkoje. Šie kriterijai pasirinkti siekiant nuoseklumo, nes tokia pati metodika taikyta ir rengiant EGADP priemonių alternatyvų skaičiuoklę prieš priemonės įgyvendinimą.

Skaičiavimams naudoti CPVA pateikti socialinės (ekonominės) naudos įverčiai ir taikytos tos pačios prielaidos kaip ir ankstesniame vertinime (EGADP priemonių alternatyvų skaičiuoklė). Dėl sveikatos pagerėjimo daroma prielaida, kad sveikata pagerėja pusei bedarbių, kurie po mokymų išlieka darbo rinkoje: atitinkamai po metų, dvejų ar trejų. Kadangi po trejų metų UT nebeseka asmens užimtumo, šiam laikotarpiui taikoma tokia pati prielaida, kaip prieš priemonės įgyvendinimą (t. y. 2023 m. po mokymų įsidarbinę asmenys 2025 m. tebebus įdarbinti 80 proc. apimtimi). Dėl sukurtos pridėtinės vertės laikomasi prielaidos, kad asmenys įsidarbina už daugiau nei 2 minimalių mėnesinių algų dydį. Svarbu pažymėti, kad visos naudos buvo skaičiuojamos tik bedarbiams. Vertinimo laikotarpiu iš viso priemonėje dalyvavo 15 166 asmuo, iš jų 7594– bedarbiai (50 proc.). Mokymus baigė 13 226 asmenys, iš kurių 7 018 buvo bedarbiai (53 proc. visų baigusiujų).

Gauti vertinimo rezultatai rodo, kad analizuojamu laikotarpiu planuota didesnė socialinė (ekonominė) nauda tiek sveikatos pagerėjimo, tiek sukuriamos pridėtinės vertės atžvilgiu. Tai iš dalies lėmė prielaida, jog APVK priemonėje daugumą sudarys bedarbiai, todėl jų grįžimas į darbo rinką po mokymų turėjo būti didesnis. Tačiau faktiniai duomenys rodo, kad bedarbių, kurie įsidarbino ir išliko darbo rinkoje, skaičius buvo mažesnis nei planuota (12 lentelė), nors jų vidutinis išlikimo rodiklis po 12 mėn. siekia 83 proc. Kadangi realiai mokymuose dalyvavo panašus santykis bedarbių ir dirbančiųjų, o nauda skaičiuojama tik bedarbiams, faktinė sukurta nauda yra mažesnė, palyginti su planuotais įverčiais.

12 lentelė. Planuota ir reali APVK nauda pagal pridėtinės vertės ir sveikatos aspektus (tikslinė grupė – bedarbiai)

Asmenų grupė		2023 m.	2024 m.	2025 m. I pusr.
Sukurta pridėtinė vertė dėl dalyvavimo darbo rinkoje	Planas	13 785 016	57 914 870	86 615 726
	Faktas	5 885 384	33 999 774	46 056 627
Įsidarbinusių asmenų sveikatos pagerėjimo teikiama nauda	Planas	197 976	1 113 942	1 342 470
	Faktas	84 524	653 956	713 839

Šaltinis: SADM

IŠVADA. Bedarbių, kurie dalyvavo APVK, sveikatos pagerėjimo ir sukurtos pridėtinės vertės faktiniai rezultatai buvo mažesni nei planuota. Tam įtakos turėjo pasirinktos prielaidos ir faktinė dalyvių struktūra – buvo tikėtasi, kad APVK vyraus bedarbiai, tačiau realiai kiek didesnę dalį sudarė užimtieji. Teigiamas aspektas tas, kad bedarbių, dalyvavusių APVK, vidutinis išlikimo darbo rinkoje rodiklis po 12 mėn. yra gana aukštas (siekia 83 proc.).

3.3. Planuotos ir realiai patirtos Priemonių sąnaudos ir nauda

Pastebėtina, kad APVK išsiskiria iš kitų paramos mokymuisi priemonių aukščiausiu integracijos į darbo rinką rodikliu – po 6 mėnesių jis siekia 95,5 proc., kai tuo tarpu PM – 81,9 proc., o NSŠ – 70,1 proc.⁶⁴ Tai reiškia, kad vidutinės ir ilgos trukmės laikotarpiu matomas didesnis APVK efektyvumas, lyginant su kitomis priemonėmis ir teigiamas jos efektas išlieka ilgesnį laiką.

⁶⁴Šaltinis: Skaidrių paketas „Užimtumo tarnybos veiklos apžvalga“

Priemonės atsiperkamumas⁶⁵, skaičiuojant ROI metodu (vertinami dalyvio sumokėti mokesčiai per 12 mėn. po priemonės baigimo ir įsidarbinimo, bei patirtos išlaidos mokymams) taip pat didžiausias – 1,79 Eur, palyginti su 1,77 Eur PM ir 1,57 Eur NSŠ. Dalyvių, baigusių APVK programas, darbo užmokestis vidutiniškai kilo 29,1 proc. (345 Eur) ir jie uždirba daugiau nei 2,2 tūkst. Eur., palyginti su PM dalyviais, kurie uždirba 900 Eur daugiau. Šie duomenys leidžia teigti, kad APVK yra viena iš efektyviausių paramos mokymuisi priemonių tiek užimtumo, tiek ekonominės grąžos prasme. Turint omenyje galimybę pašalinti vertinimo metu identifikuotus šios priemonės trūkumus, APVK turi neišnaudoto potencialo padidinti savo atsiperkamumą.

APVK rezultatyvumas buvo vertintas pagal ekonominės naudos ir išlaidų santykį (toliau – ENIS). Remiantis CPVA parengta metodika, ENIS parodo, kiek kartų projekto ar alternatyvos sukuriamą socialinę – ekonominę naudą viršija jam įgyvendinti reikalingas išlaidas. Šis rodiklis apskaičiuojamas padalijus socialinę – ekonominę naudą iš ekonominių išlaidų.

Planuotas priemonės ENIS siekė 2,22, o faktinis – 1,31. Skirtumą iš dalies lėmė tai, kad planuojant buvo daroma prielaida, jog daugumą dalyvių sudarys bedarbiai, todėl socialinė – ekonominė nauda buvo skaičiuota pagal jų didesnę įsitraukimą į darbo rinką. Tačiau realūs duomenys parodė, kad dalyvių pasiskirstymas tarp bedarbių ir užimtųjų buvo daugmaž tolygus. Pagal CPVA metodiką priemonė laikoma socialiniu ir ekonominiu požiūriu naudinga, jei jos ENIS > 1. Todėl tiek planuotas, tiek ir faktiškai pasiektas rodiklis rodo, kad priemonė vertintina kaip naudinga.

IŠVADA. Planuojant APVK buvo numatyta gauti didesnę socialinę ir ekonominę naudą, nei gauta realiai, nes buvo tikėtasi, kad daugumą dalyvių sudarys bedarbiai. Tačiau faktiniai duomenys parodė, jog dalyvių pasiskirstymas tarp bedarbių ir užimtųjų buvo panašus, todėl sukurta nauda buvo mažesnė už planuotą. Nepaisant to, APVK išsiskiria aukščiausiu integracijos į darbo rinką rodikliu ir didžiausiu atsiperkamumu, palyginti su kitomis paramos mokymuisi priemonėmis, o pagal CPVA metodiką tiek planuotas, tiek faktinis ENIS (>1) patvirtina, kad priemonė socialiniu ir ekonominiu požiūriu yra naudinga.

3.4. Rezultatyvumo (efektyvumo) vertinimas: apibendrinimas

Pažymėtina, kad dėl duomenų ribotumo vertinimas pagal rezultatyvumo kriterijų atliktas tik APVK. Planuojant buvo tikėtasi didesnės socialinės ir ekonominės naudos, tačiau reali gauta nauda pasirodė mažesnė. Tai lėmė faktinės dalyvių struktūros skirtumas nuo planuotos – vietoje numatytos bedarbių daugumos dalyvavo panašus skaičius bedarbių ir užimtųjų. Nepaisant to, APVK pasižymi aukščiausiu integracijos į darbo rinką rodikliu ir didžiausiu atsiperkamumu, palyginti su kitomis paramos mokymuisi priemonėmis. Be to, tiek planuotas, tiek faktinis ENIS (>1) patvirtina, kad ši priemonė yra socialiniu ir ekonominiu požiūriu naudinga.

⁶⁵Šaltinis: Skaidrių paketas „Užimtumo tarnybos veiklos apžvalga“

1 priedas. Priemonių įgyvendinamieji teisės aktai

Eil. Nr.	Įgyvendinamieji teisės aktai	Įsigaliojimo data	Svarbiausios teisės aktų nuostatos
1.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. lapkričio 10 d. nutarimas Nr. 929 „Dėl 2021-2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos patvirtinimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2333b210438311ec992fe4cdfceb5666	2021-11-12	Patvirtinta 2021 – 2030 m. ĮDRPP, numačiusi visų ADRP priemonių, tarp jų APVK ir PVK, įgyvendinimą
2	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. gegužės 17 d. įsakymas Nr. A1-350 „Dėl 2021–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos įtraukios darbo rinkos plėtros programos pažangos priemonės Nr. 09-001-02-03-02 „Didinti pažeidžiamų asmenų grupių užimtumą“ aprašo patvirtinimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/63a1c0c0d5d811ec8d9390588bf2de65/asr	2022-05-18	Apraše nustatyti Plėtros programos pažangos priemonės siekiami rezultatai, nustatomos finansavimo sąlygos ir reikalavimai projektams. Numatyta, kad paramą įgyti aukštą pridėtinę vertę kuriančią kvalifikaciją ir (ar) kompetencijas gaus 19 683 dalyviai, o paramą verslumui skatinti – 1325 dalyviai
3.	Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2022 m. birželio 22 d. nutarimas Nr. 649 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2016 m. spalio 5 d. nutarimo Nr. 979 „Dėl įgaliojimų suteikimo įgyvendinant Lietuvos Respublikos Užimtumo įstatymą“ pakeitimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/74716b10f2c211ec8fa7d02a65c371ad	2022-07-01	SADM įgaliojama nustatyti: 1) EGADP lėšų naudojimo PVK tvarką; 2) kartu su AM, EIM nustatyti metinius PVK paramos teikimo prioritetus
4.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. birželio 29 d. įsakymas Nr. A1-444 „Dėl Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2017 m. birželio 30 d. įsakymo Nr. A1-348 „Dėl Užimtumo rėmimo priemonių įgyvendinimo sąlygų ir tvarkos aprašo patvirtinimo“ pakeitimo (nauja redakcija) https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/7e1fe740f7a411ec8fa7d02a65c371ad	2022-07-01	Apraše nustatomos iki šiol galiojusios ir naujų paramos mokymuisi ir paramos darbo vietoms steigti priemonių (APVK ir PVK) įgyvendinimo sąlygos ir tvarka, tipinės dokumentų formos. Apraše nustatomos paramos teikimo pagal PVK sąlygos ir PVK paraiškų vertinimo tvarka ir etapai. UT direktorius įgaliojamas patvirtinti APVK sąrašą.
5.	Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 4 d. įsakymas Nr. V-197 „Dėl aktyvios darbo rinkos politikos priemonių taikymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/2f5d9b60fb9711ec8fa7d02a65c371ad	2022-07-05	Aprašas nustato ADRP priemonių įgyvendinimo sąlygas ir tvarką, asmenų, galinčių dalyvauti ADRP priemonėse, atrankos kriterijus. Atskirai reglamentuota naujų ADRP priemonių – APVK ir PVK organizavimo tvarka.

6.	Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. liepos 29 d. įsakymas Nr. V-227 „Dėl Užimtumo tarnybos Prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2019 m. kovo 22 d. įsakymo Nr. V-141 „Dėl profesinio mokymo teikėjų sąrašo sudarymo“ pakeitimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/c1b75c700f1611edb4cae1b158f98ea5	2022-07-30	Patvirtintas pakeistas PM ir NSŠ teikėjų bei PM ir NSŠ programų sąrašo sudarymo tvarkos aprašas (nauja redakcija). Aprašas nustato mokymo paslaugų teikėjų ir mokymo programų įtraukimo į sąrašą ir išbraukimo iš sąrašo tvarką.
7.	Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 5 d. įsakymas Nr. V-245 „Dėl Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymu Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/502a08c016e411edb4cae1b158f98ea5	2022-08-09	Patvirtintas atnaujintas Sąrašas (nauja redakcija), išskiriant kvalifikacijas ir kompetencijas, kurias įgyjant ugdomi skaitmenizacijos įgūdžiai
8.	Užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2022 m. rugpjūčio 5 d. įsakymas Nr. V-245 „Dėl Aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ Dėl užimtumo tarnybos prie Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos direktoriaus 2020 m. lapkričio 4 d. įsakymo Nr. V-438 „Dėl aukštą pridėtinę vertę kuriančių kvalifikacijų ir kompetencijų sąrašo patvirtinimo“ pakeitimo“ (nauja redakcija). https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/502a08c016e411edb4cae1b158f98ea5	2022-08-09	Patvirtintas pakeistas Sąrašas (nauja redakcija).
9.	Lietuvos Respublikos Socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2022 m. liepos 1 d. įsakymas Nr. A1-455/4-854/D1-212 „Dėl paramos verslui kurti (darbo vietoms steigti) teikimo 2022 metams prioritetų, kurie padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikį, nustatymo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/b65e8ad0f94d11ec8fa7d02a65c371ad	2022-07-02	Įsakymas nustatė PVK teikimo 2022 m. prioritetus ir apibrėžė, kokios naujai steigiamos darbo vietos priskiriamos toms, kurios padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikį.
10.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2023 m. gegužės 2 d. įsakymas Nr. A1-278/4-238/D1-130 „Dėl paramos verslui kurti (darbo vietoms steigti) teikimo 2023 metais prioritetų, kurie padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 (koronaviruso infekcijos) poveikį, nustatymo“ https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/29643bb0e8db11ed9978886e85107ab2	2023-05-03	Įsakymas nustatė PVK teikimo 2023 m. prioritetus ir apibrėžė, kokios naujai steigiamos darbo vietos priskiriamos toms, kurios padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus, skatinti žiedinę ekonomiką ir (ar) mažinti COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) poveikį.
11.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. balandžio 3 d. įsakymas Nr. A1-252/4-184/D1-108 „Dėl paramos verslui kurti (darbo vietoms steigti) teikimo 2024 metais prioritetų nustatymo“	2024-04-04	Įsakymas nustatė PVK teikimo 2024 m. prioritetus ir apibrėžė, kokios naujai steigiamos darbo vietos priskiriamos toms, kurios

	https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/efa79920f19a11ee9f5b8ffa077f9188		padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus arba skatinti žiedinę ekonomiką. Praradus aktualumą, atsisakyta vieno iš prioritetų – paramos teikimo nuo COVID-19 ligos (koronaviruso infekcijos) nukentėjusiems asmenims.
12.	Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro, Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministro, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2024 m. gruodžio 4 d. įsakymas Nr. A1-835/4-642/D1-426 „Dėl paramos verslui kurti (darbo vietoms steigti) teikimo 2025 metais prioritetų nustatymo https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/4cbbe000b25511ef88c08519262548c4	2025-01-01	Įsakymas nustatė PVK teikimo 2025 m. prioritetus ir apibrėžė, kokios naujai steigiamos darbo vietos priskiriamos toms, kurios padeda įgyvendinti skaitmeninės ir žaliosios transformacijos tikslus arba skatinti žiedinę ekonomiką.

Kuriame pamatus pagrįstiems ir įžvalgiems
viešosios politikos sprendimams